

HOLMESTRAND MUSEUM

UNDERSØKELSER OG RESTAURERING
EKSTERIØR OG INTERIØR

RAPPORT

Bente Bjerknes og Ragnar Kristensen
Yttersø gård, 5. Mars 2010

Innhold:

Innledning.....	2
Kilder generelt.....	3
Branntakster	3
Tegninger	4
Bygningshistorien i nyere tid. Restaurering av interiørene i museumssammenheng	5
Generelt om utvikling, vedlikehold og restaurering av bygningen	8
Grunnplanførste etasje.....	9
Eksteriør	10
Kjeller	22
Loft	37
Om interiørundersøkelsen og presentasjonen	43
Generelt om materialer og teknikker	44
Rom 102 - Dagligstuen	45
Arbeidsanvisning	46
Veggriss av rom 102 med henvisning til oppmålinger	47
Plansjer - oppmålinger.....	48
Dagligstuen fremstilt i perioder	50
Farge-trapper og avlesinger	59
Rom 103 - Storstuen	69
Arbeidsanvisning	69
Veggriss av rom 103 med henvisning til oppmålinger	71
Plansjer - oppmålinger.....	72
Storstuen fremstilt i perioder	74
Farge-trapper og avlesinger	79
Gang annen etasje	90
Farge-trapper og anvisninger	91

Innledning

Denne undersøkelsen av to rom, kjeller, loft, eksteriør og gang i annen etasje Nils Kjærs gate 4, Holmestrand, er utført etter oppdrag fra Holmestrand Museum. Undersøkelsen på stedet ble utført i desember 2009 og resultatene ble bearbeidet i januar og februar 2010. Rapporten ble skrevet ferdig 5. mars 2010. Undersøkelsen og rapporten er utført av Bente Bjerknes og Ragnar Kristensen.

Rapporten er ment å danne grunnlag for en diskusjon om restaurering av Dagligstuen og Storstuen i bygningens første etasje og den er ment å være et grunnlag for å prioritere nødvendige vedlikeholds- og sikringstiltak. Ved å sammenholde skriftlig kildemateriale med registreringer og funn i bygningen har vi forsøkt å danne et utgangspunkt for en bygningshistorie. Etter all erfaring vil enkelte hypoteser og slutninger revideres ettersom nye momenter i den historiske helheten kommer frem i lyset.

Vedr. utbedring av forhold i kjeller og eventuelt kryprom må man vurdere å trekke inn kompetanse på ventilasjon, sopp og råte. Oppjekking og refundamentering av trappetilbygg mot syd bør vurderes av en byggmester eller ingeniør.

Fargene i denne rapporten vil fremstå noe forskjellig avhengig av PC-skjermens innstilling. De fleste kon-torskjermer er innstilt på kaldt lys slik at en blågrønn farge vil fremstå blå på en slik skjerm. Skjermer kan kalibreres manuelt og det finnes websider hvor man kan hente nødvendige hjelpemidler. En enkel sjekk er å sammenligne hva skjermen viser med NCS fargeprøver fra en fargehandel.

Kilder generelt

Vi har gått gjennom Riksantikvarens arkiv, Holmestrand museums eget arkiv, Holmestrand kommunes arkiv, samt branntakstprotokollene for Holmestrand i Statsarkivet på Kongsberg for å samle flest mulig kilder til belysning av museumsbygningens historie. Branntakstene for Holmestrand er usedvanlig knappe, men noen opplysninger bringer nyheter på bordet. Ut fra takstene er det rimelig å anta at forlengelsen av bygningen ble utført mellom 1807 og 1817. Det er påfallende at alle tidligere referanser til disse takstene utelater bygningens mål, men kun gjengir antall vinduer fokusert på de eldre periodene. Man har i museets eget materiale inntil nå gått ut fra at bygningen fikk sin form i slutten av 1700-årene, men det må nå revideres. Riksantikvarens arkiv sammenholdt med museets eget arkiv gir utfyllende opplysninger om hva som ble gjort med rom i bygningen fra 1952 til ca 1980. Dessverre mangler registreringer som kunne fortalt mer om f.eks det forsvunne vegglerretet i Storstuen. Kildene her gir et interessant innblikk i tidens restaureringspraksis og forståelsen av historiske interiører. Det har skjedd en stor utvikling på det området de siste 20 årene.

Holmestrand museums hovedbygning skal være oppført 1756 av Fredrik Christensen Holst. I 1756 overdro doktor Moldenhauer eiendommen til svigersønnen Fredrik Christensen Holst forteller et notat i museets arkiv. Da skal bygningen ha stått her slik den ble omtalt i 1765: Dagligstue, storstue, sengekammer, kjøkken 4 soverværelser vel innredet og forsynet. Det fremgår ikke hvilken kilde den siste opplysningen er hentet fra. Det har vært en alminnelig oppfatning at bygningen fikk sin nåværende form i 1797. Sønnen Hans Holst skal ha forestått utvidelsen etter farens død i 1785 og morens i 1793. Hans Holst døde i 1851.

Branntakster

En gjennomgang av branntakstene for Holmestrand fra 1767 frem til 1846 gir en sterk indikasjon på at bygningen ikke ble fullført slik den er i dag i 1790-årene av Hans Holst rett etter foreldrenes død, men en del år senere av samme Holst. I 1807 målte bygningen 21 1/2 alen x 18 1/2 alen dvs bygningen hadde fremdeles sin nesten kvadratiske form fra 1700-årene og kun 17 fag vinduer, 7 værelser samt kjøkken. I 1817 ble gården målt til 32 alen x 18 1/2 alen, med 23 fag vinduer og 11 værelser samt kjøkken.

Det fremgår av branntakstene at gården ble utvidet i lengden til dagens form mellom 1807 og 1817. Normalt burde det finnes en takst fra tidspunktet bygningen ble ferdigstilt - en takst utenom den faste takseringen som ble foretatt hvert tiende år. Foreløpig har vi ikke funnet en slik takst.

1767 - Friedrich Holst

1 hovedbygning 1 300,-

1785-93 - Nr 23 - Mdm Fried. Holst

(takstprotokollen mangler dato, men nr 23 er oppgitt å tilhøre F.Holsts enke).

1 ... .. bygning af tømmer 2 etage høi, kleedt og steentekt, 15 fag vinduer 7 jernkakelovner 1 000,-

1797 - Hans Holst

1 en tømret to etages tømmerbygning,

bordkleedt, malet og stentegt, med 15 fag vinduer og 7 jern kakelovner 1 000,-

1807 - nr 23 Hans Holsts

A vaaningshuus ..... 2 etager tømret og steentegt 21 ½ alen lang

Og 18 ½ alen dyb, til 7 værelser og kjøkken

Med ..... 15 fag vinduer og 7 kakelovne

Med en bjælkekjelder 1 400,-

1817 - 10 Hans Holsts gaard nr 23

A Vaaningshuus til gaden, 2 etager,

tømret og steentekt, 32 alen lang og 18 ½ alen dyb

til 11 værelser, kjøkken med skorsteen,
23 fag vinduer og 11 kakkel ovner,
samt bjælke kjelder. 1 400,-

1827

Vaaningshuus til gaden, tømret og steentegt,
32 alen langt og 18 ½ alen dyb, til 11 værelser
Kjøkken med skorsteen, 23 fag vinduer, 11 kakkelovner
Samt bjælkekjelder under huset 2 500,-

Vaanhus tilgaten, 2 etager, tømret og stentekt,
32 al lang, og 18 ½ al dybt, til 11 værelser,
kjøkken med skorsten, 23 fag vinduer og
11 kakkelovner samt bjelker i kjelder under huset 2 500,-

1846?

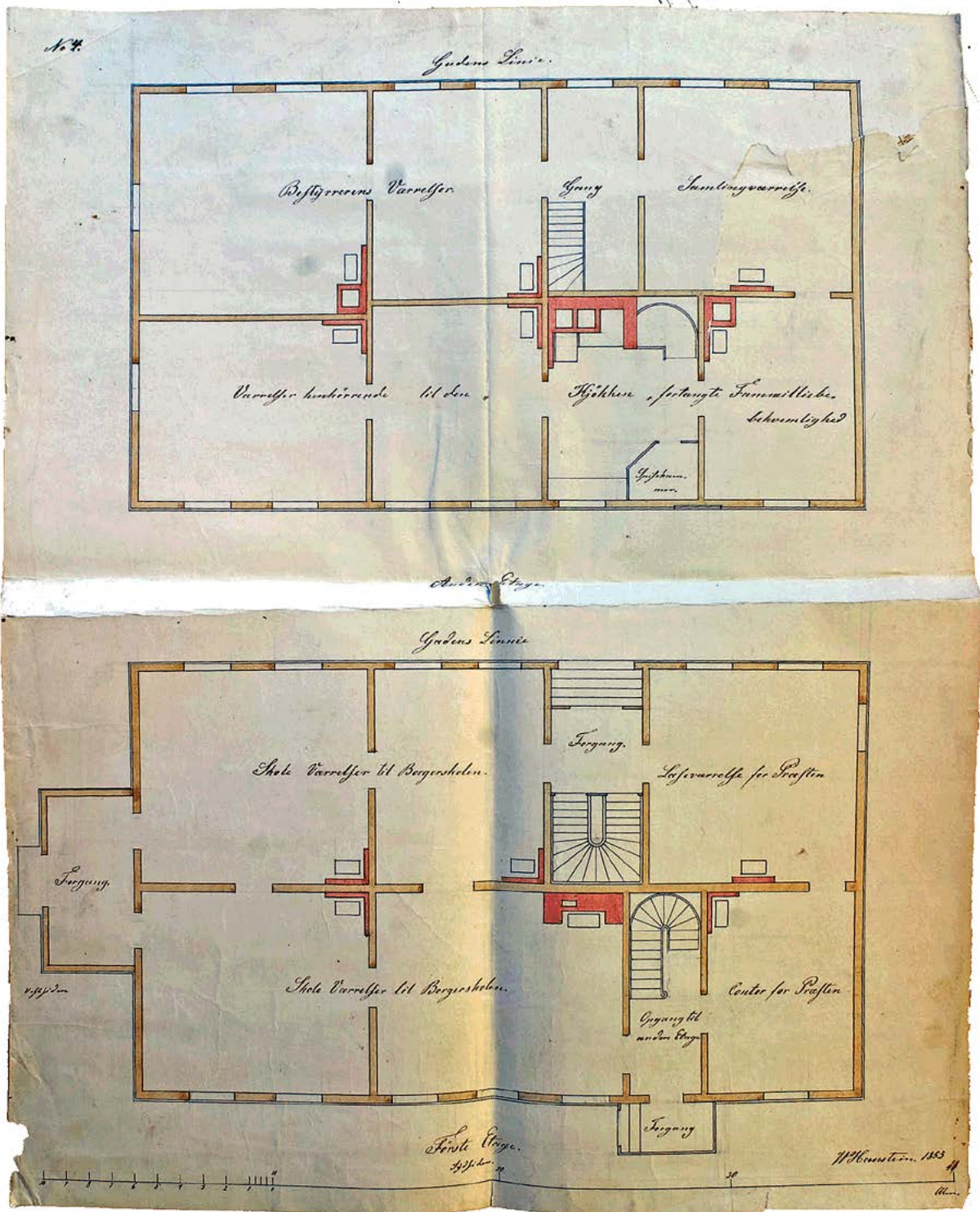
I første etasje 5 værelser, 1 kjøkken med skorsten, 3 mindre rum
oppgang med dobbelt dør, I 2den etage 6 værelser , 1 klæderkammer ,
1 forstue- gang, ...de fleste værelser betrukne med lerret og .....
I 2den etage ...paneledede ... 11 kakkelovner hvorav 4 treetages,
7 toetages jernkakkelovner, 3 toetages piper, 22 fag vinduer,
18 dører hvorav 1 dobbelt gadedør, 3 trappeganger?,
Over huset ...qvist uten afdeling?, huset utvendig bordkledt og malt
og tegltekkt, under huset 4 mur?kjeldere med bjelker over,
4 kjellerdører, avstanden fra nærmeste nabohus hvori ildsted, 5 alen mot øst, taxert til 3 450

Tegninger

Det eksisterer i kommunens byggesaksarkiv noen tegninger som viser ulike moderate ombygginger av interiørene med tanke på skolebruk. Disse kan i noen grad brukes som grunnlag til å forstå bygningens grunnplan før 1853. Tegningene forteller at den opprinnelige bygningen fra 1700-årene var en modifisert midtgangsplan. Dvs. at midtgangen ikke var gjennomgående, men en midtplassert forstue med trapp til annen etasje og innganger til hver side til en dagligstue og en storstue. Dette følger et velkjent mønster. Vi har ikke vurdert annen etasjes plan, men normalt ville annen etasjes plan være temmelig identisk med første etasjeplanen gjennom 1700-årene.

Mellom 1807 og 1817 ble bygningen forlenget til to ekstra rom vestover. Bygningen ble da en typisk rektangulær grunnplan etter vanlig mønster for patrisierhus i kystbyene våre. Utvidelsene fremgår av bygningstakstene. Det synes ganske klart at utvidelsen vestover ikke ble utført for å tilføye en sal slik første etasje fremstår i dag. Salen må ha kommet til i forbindelse med skolebruken, De gamle tegningene og spor i rommet selv kan tyde på at hver etasje i vest inneholdt to adskilte værelser.

Fra 1852 til 1933 ble bygningen benyttet som skole, Den Tordenskjoldske borgerskole. Hovedbygningen fungerte som bestyrerbolig og inneholdt noen klasseværelser. Trappetårnet mot vest ble antagelig oppført i forbindelse med skolebruken og kan ha hatt separate innganger til to klasseværelser samt fra et tidspunkt trapp til annen etasje som i dag

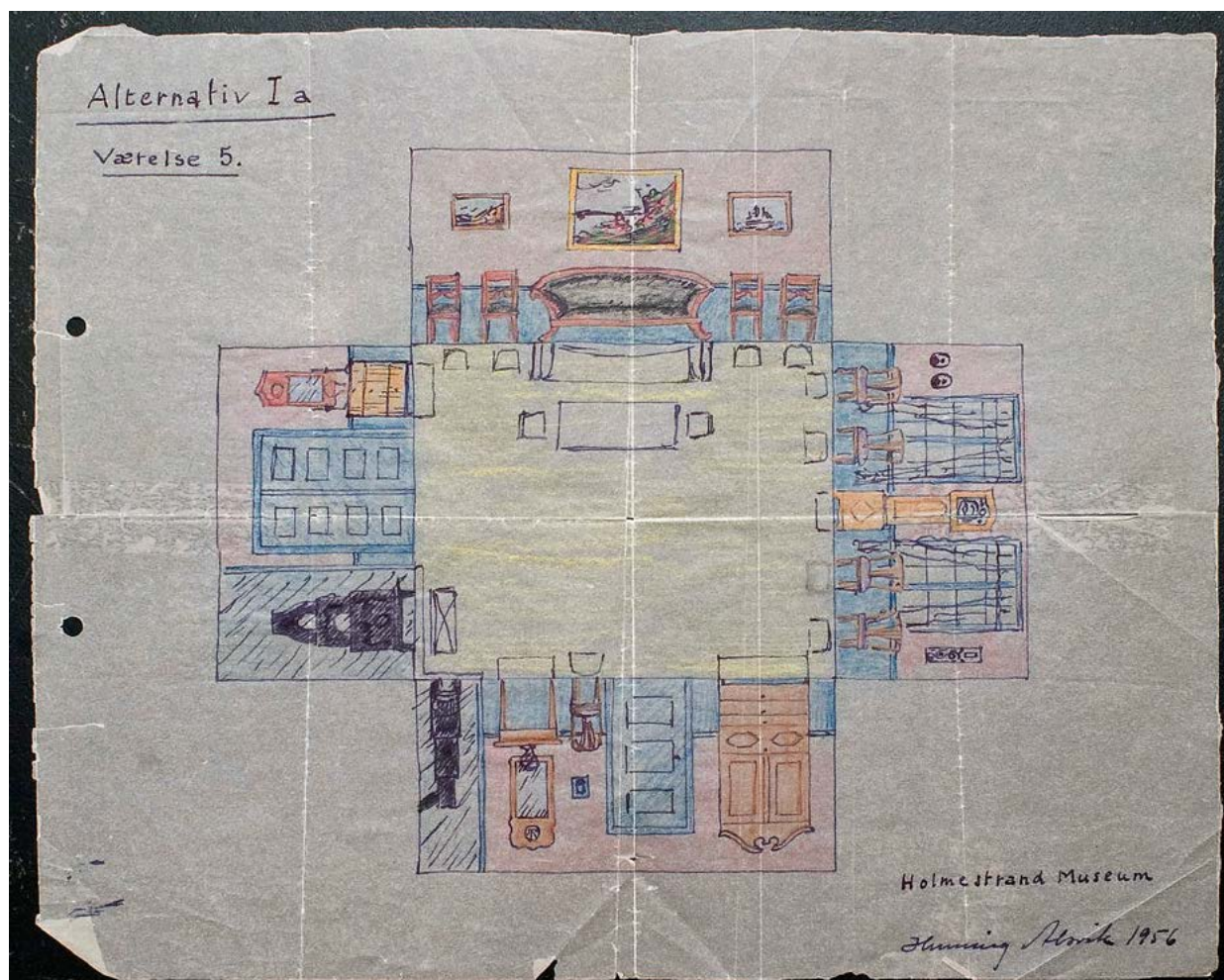

Forslag til ombygging av interiørene fra 1853. Ombyggingen ble åpenbart ikke utført, og bygningens plan er nok i dag nærmere sin opprinnelige plan enn forslaget indikerer.

Bygningshistorien i nyere tid - restaurering av interiørene i museumssammenheng

Den eldre interiørhistorien leses ut av fargeregistreringene. Den yngre interiørhistorien ble skapt gjennom ønsket om utstillingsrom for museets samlinger og innledes åpenbart i 1952.

Bygningen ble museets eiendom i 1933. Institusjonen Holmestrand museum ble stiftet av doktor Graarud i 1929. Han begynte selv innsamling av gjenstander i 1924. Inngangsdøren mot hovedgaten kommer fra Tranberggården, men hevdes i en kilde å være kommet fra Holstegården opprinnelig. Vi tviler på riktigheten av dette da det er usannsynlig at en slik inngangsdør kan ha hatt plass noe sted på de eldre fasadene. Vi går ut fra at museet levet under relativt enkle og improviserte kår de første årene - spesielt da større deler av bygningen fungerte som bolig.

Direktør Alsviks skisse til innredning av Dagligstuen datert 1956.

Til byjubileet i 1952 ble det innhentet ekstern ekspertise med tanke på å få til en mer profesjonell utstilling. Oppdelingen av salen og utstillingen ble forestått av antikvar Roar Hauglid til byjubileet i 1952. Initiativet kom fra daværende fylkeskonservator Bakken som også ga støtet til dannelsen av en museumsforening. I 1956 ble dagligstuen ledig og innredet og tilbakeført til formodet innredning ca 1800 av direktør Alsvik ved Drammen museum. Han utarbeidet plan for disponering av hele første etasje. I Dagligstuen foreslo han rosa vegger og dyp blå brystning. Sliping av gulv og avrensing av taklister. Den valgte rød fargen er etter vår oppfatning en feiltolkning av en grunningsfarge. De avdekkede fargene fra 1956 viser et rom som må ha vært vanskelig å benytte. Åpenbart har man ombestemt fargebruken og valgt en nøytral gråhvit farge på veggene og brune brystninger/dører som man kan se i dag. Fargesettingen har liten relevans til det historiske rommet.

I 1965 ble en leilighet til frigjort og man kunne begynne restaureringen og tilbakeføringen av det gamle kjøkkenet ved å ta frem tømmerveggene og frigjøre og bygge opp igjen gruen. Storstuen ble innredet etter en modifisert plan av fylkeskonservator Eriksen til en moderne byavdeling. Tanken var å gi stifteren doktor Graarud et minnesmerke gjennom å lage et rom hvor hans møbler og inventar kunne få en passelig ramme.

I 1970 ble rommet mot sydøst foreslått restaurert til en nøytral bakgrunn for utstillinger på en måte som tillot senere avdekking av gamle overflater. Antikvar hos Riksantikvaren Jan Anderssen foresto planene.

I 1975 foreslo Jan Anderssen en gjennomgripende restaurering av Storstuen. Sliping av gulv, nyrenessansepapet på veggene og anskaffelse av gipsrosett dersom det var mulig.

I 1976 ble kammerset mot gården restaurert til et såkalt småkårsrom. Planene ble utarbeidet av antikvar Ola Øgard Svendsen hos Riksantikvaren. Nyrenessansepapet til Storstuen skaffet til veie på samme tid.

Riksantikvarens anvisninger av 2 januar 1976 lyder:

Gulv slipes, gulvlist tas av og det dyttes mot trekk, gammel, eventuell ny gulvlist av samme type påsettes, Brystpanel beholdes, renses og males. Vegger gjøres klar for tapetsering - det avgjøres om veggtrekk kan beholdes ved avdekking. Gerikter løsnes og det dyttes mot trekk for de monteres igjen. Brannmur beholdes uendret. Taklist avgjøres etter avdekking. Gipstak eller strukket tak beholdes men det settes opp en anskaffet rosett. Prøver på nyrenessansetapet innhentes. Farger tas ut i samråd med RAs restaureringsatelier, men baseres på hvilket tapet man velger samt fargeundersøkelse. Deretter bestemmes også gulvets utførelse. Etasjeovn monteres med elektrisk element.

Utfyllende anvisninger ble gitt i brev av 17.03.78:

Stykkmalingen (sparkellag?) fjernes ned til nærmeste udekorerte malinglag. Skyves av med en stålsparkel. Lerretet ble avdekket bak plater og funnet for dårlig som underlag for ny tapet. Platene fjernes og det strekkes ny strie over den gamle. Skal det benyttes plater må de være så tynne som mulig. Borden i taket renses for utfyllende maling. Himlingen males dempet hvitt. De yngre to dører bør følge brystningen, den gamle males for seg.

I 1978 ble det utført omfattende arbeider i Storstuen: Brystningsdekor ble avdekket av Helland fra Riksantikvaren. Gammel veggkledning ble byttet ut med ny. Dører og brannmur ble behandlet etter Riksantikvarens råd. Meanderborden ble renses. Det ble satt opp plater i taket og limt på maskinpapir som ble malt i dempet hvit. Rosett fra Apotekergården ble satt opp. Malermester Lundsveen foresto arbeidene. Gulvet ble slipt og malt. Utstillingen ble åpnet 11. august 1978.

Undersøkelsene vi nå har utført har avdekket at lerret på Storstueveggen ble fjernet i motstrid med Riksantikvarens råd. Det finnes ennå små rester ved vindusgeriker og ved dørgerikten rundt den tofløyede døren. Dette punktet er viktig da lerretet her, før denne dørens innsetting, sto lenger ut fra den eldre døren og dermed indikerer at veggtrekket ikke var malt i felter, da disse i såfall ville inngå på dette lerretsfragmentet. Det fremgår ikke av rapportene hva som ble funnet av trekk i himlingen og våre mindre avdekkinger har kun avdekket stift som kan ha holdt malt papp.

Restaureringen av Storstuen i 1978 ble utført etter relativt gammeldagse prinsipper og innrettet seg mer etter den ønskede museumsbruken og den foreliggende økonomien enn etter hva som ville vært ønskelig i en antikvarisk sammenheng.

Vi har undersøkt interiørene i Storstuen og Dagligstuen og i begge rom er det rester etter en rik interiørhistorie og mange muligheter til å gjenskape flotte historiske interiører. Man bør i utgangspunktet frigjøre seg fra rommene slik de ser ut i dag og dykke fordomsfritt ned i historien for å se mulighetene som ligger i det bevarte materialet.

Det har skjedd en betydelig utvikling i restaureringskunnskap om interiør siden Riksantikvaren var inne i bildet på 1970-tallet og de anvisninger og vurderinger man gjorde den gang bør oppfattes som lite i tråd med dagens holdning til slike spørsmål. Holmestrand museum står ellers ganske fritt i forhold til hva man velger å gjøre med disse rommene da bygningen ikke er fredet. Likevel bør man forholde seg til så interessante historiske interiører som om de var fredet.

I det følgende gjennomgår vi først bygningens utvendige behov for vedlikehold, kjellerens tilstand, loftet med piper - og til slutt interiørene i Dagligstuen og Storstuen.

Generelt om utvikling, vedlikehold og restaurering av bygningen

Eksteriør - terreng

Det kan sies om bygningens eksteriør at den ikke er i dårlig stand generelt, men det er enkelte momenter som bør prioriteres og rettes på. Dette gjelder vannbrett som må monteres riktig og råteskader i panel nær terrenget som må utbedres. I denne sammenhengen er det viktig å justere beplantning og terreng slik at skadene ikke kommer tilbake. Vann må ledes vekk fra bygningen og gamle tiltak må settes i stand slik at de fungerer. Vi har lagt inn råd ved bildene.

Vi anbefaler at man kun skraper maling før ny oppmaling. Kjemisk avrensing fjerner alle spor og er unødvendig her. Det bør benyttes en god linoljemaling ved oppmaling. Vi foreslår svenske produsenter da norske enten ikke holder mål eller har ustabil leveranse. Det bør sørges for at vinduer fungerer og holdes i jevnt god stand. Ikke bytt mer panel enn nødvendig ved råteskader og sørg for god nok avstand til terreng.

Kjeller

Av hensyn til fuktnivået i kjelleren bør terreng og overvann sees på og det bør gjøres tiltak for å lede vann bort. Kjellervinduer bør repareres og det må komme på plass en bedre ventilasjon. Montering av elektrisk ventilasjonsvifte i kjelleren slik at det skapes undertrykk kan være et egnet tiltak. Kjelleren bør ryddes helt for gjenstander og skillevegger rives. Vi foreslår å rengjøre og male betonggulvet med en industribetongmaling før ting igjen lagres her. Vi foreslår at det da benyttes ståleoler og gjenstander bør ikke plasseres rett på gulvet. Råtesopp bør analyseres. Slik situasjonen er nå skades lagrede gjenstander. Kryp kjelleren må åpnes for inspeksjon og tilstanden registreres.

Magasin i trappehus mot Rådhusgaten

Vi er spurt om det er mulig å bygge et magasin inn i en del av trappehuset mot vest og mener det bør være mulig. Det må imidlertid på plass en del forutsetninger rundt hva som kreves i forhold til klima. Skal det isoleres må man sørge for at ytterpanelet har lufting og det reiser spørsmål om det bør støpes nytt gulv. Den fredede døren må være mulig å åpne og komme til på innsiden. Disse momentene har vi sett på og gjort noen oppmålinger men det er ikke mulig å gi en endelig løsning her.

Loft

Loftet ser ut til å være i god stand. Vi kan ikke se tegn til lekkasjer, men pipene er dårlige og bør eventuelt fores innvendig med stålrør dersom de skal brukes. I forbindelse med oppvarming av leiligheter kan vedfyring være effektivt. Gamle tømmerhus må ikke etterisoleres innvendig da det kan medføre store skader på tømmeret pga flytting av kuldepunktet. Utvendig isolering vil endre utseende på en uakseptabel måte. Dermed er tetting mot trekk (vinduer, bak gerikter etc) eneste virkemiddel. Tømmerhus er lettere å varme opp med vedfyring da tømmeret i de kaldeste periodene ikke er lett å varmes opp med kun elektrisk fyring. Men her er det også en brannrisikovurdering inne i bildet (med tanke på at det leies ut). Vi ville ihvertfall vurdere å legge stålrør i piper som kan brukes.

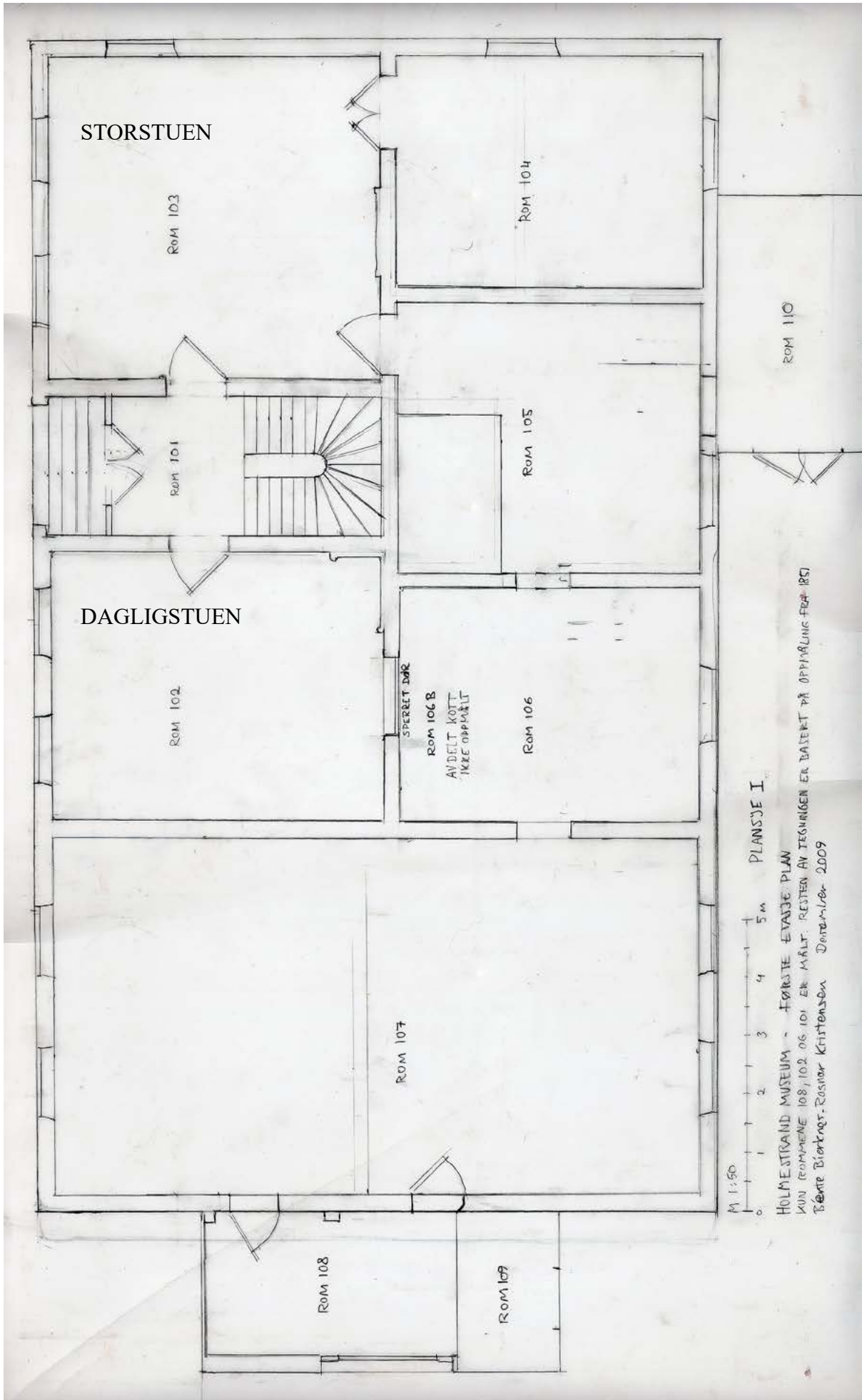
Interiør

Vi har laget en historisk presentasjon av ulike perioder i Dagligstuens og Storstuens historie. Disse er ment som et grunnlag for diskusjon om tilbakeføring til faktiske historiske perioder, men kan også brukes som grunnlag for å tenke ut en museumskulisse dersom det skulle være ønskelig.

GRUNNPLAN FØRSTE ETASJE.

Basert på oppmåling fra 1853 kombinert med egen måling av utvendig grunnriss og oppmåling av to værelser innvendig.

Vestfasaden mot gamle E-18. Rådhus-gaten. Det opprin-nelige trappehuset ble antagelig satt opp i forbindelse med skole-bruken. Rommene innenfor var planlagt benyttet til undervis-ning. Inngangsdøren er sekundær og skal opprinnelig skrive seg fra Tranberg gård. Mye av raftepanelet på trappehuset er opprinnelig og typisk for 1850-tallet.

Fasaden mot nord. Nils Kjærs gate. Den opprinnelige hovedinngangen med opprinnelig tofløyet dør. De to vinduene til hver side av inn-gangen markerer det opprinnelige, nesten kvadratiske huset fra midten av 1700-årene. Vinduene er etter vår oppfatning fra 1840-tallet.

Fasaden mot øst. Her er det rustikkpanel fra tiden rundt 1900. Legg merke til de to små luftenventilene til krypkjelleren.

De er beslått med gjennomhullede metallskiver og tilfredsstillende ganske sikkert ikke kravene som bør settes til luft-ing. Det bør også være lufteluker i motsatte deler av kjelleren for å sikre luft sirkulasjon.

Over og under: Ventilasjonssluker i kjellermuren inn til krypkjeller. Det er kun ventilasjon i østmuren og det sikrer ikke luftsirkulasjon i kryprommet. Ventilåpningene er for små.

Fasaden mot syd.
Trappehuset er ikke opprinnelig. Det er store setninger i trappehuset. Fundamenteringen virker grunn og svært enkel i form av stablet sten. Det bør la seg gjøre å jekke opp trappehusets nedsunkne hjørne og fundamenterer med f.eks en grunn støpt plate. Dypere fundamentering kan ha negative konsekvenser for grunnforhold og medføre flere setninger.

Panelet på sydveggenes østre del er antagelig opprinnelig fra midten av 1700-årene. Dette panelet er glatt, uten profiler og illuderer murfasade.

Panelet på den vestre delen av sydfasaden er gammelt, tildels 1840-50 tallet - noe varierende.

Terrenget sett fra øst.

Terrenget skråner naturlig østover og vekk fra bygningen slik at det bør være enkelt å skape naturlig drenering av overflatevann.

Et sjikt blåleire med riktig helning under matjorden ville kunne sørge for naturlig bortledning av overflatevann.

Ellers bør det tas i bruk overvannsrør.

Sydveggenes østre del har antagelig opprinnelig panel. På østveggen til høyre sees rustikkpanel fra tiden rundt 1900.

Trappetilbygg på sydsiden. Østveg- gens panel ligger nær grunnen og beplantning bidrar til langsommere ut- tørking av vegg.

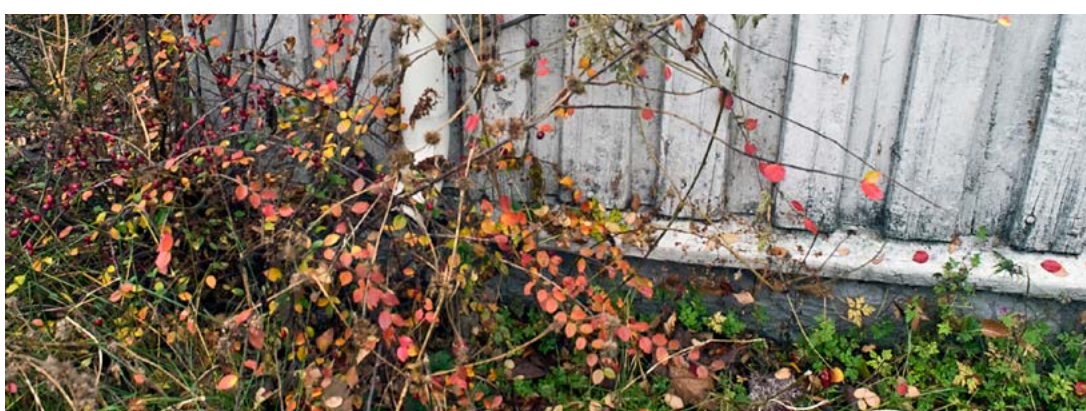
Terrenget bør fjernes noe fra panel og råteskadde ender justeres og repareres.

Samme trappe- tilbygg. Bedre forhold mellom panel og terreng. Beplantning på hjørnet bør fjernes og terrenget senkes noe. Nedløpsvannet bør ledes vekk fra husveggen.

Sydvestre hjørne av trappetilbygget mot syd. Panelet ligger tett ned til terrenget og bør antagelig skjæres noe i ned- kant. Buskvekster inntil panelveggen medfører langsom- mere opptørking.

Buskvekster helt oppi panelet bør fjernes.

Den tofløyede Louis-seize inngangsdøren er i rimelig god stand. Vi antar at døren er flytte hit fra en annen bygning.

Under. Sydveggen vest for trappehuset på sydfasaden. Buskvekster oppi panelet bør fjernes.

Nederst. Nedre tut på nedløpsrøret mangler slik at nedløpsvannet slår rett i veggen og antagelig også bidrar til fuktigere kjeller. Eldre overvannsrør kan skimtes. Bør sjekkes om dette kan brukes ennå. Eventuelt må det gjøres tiltak for å lede vannet bort fra bygningen.

Vinduene på sydveggen må sjekkes med tanke på å reparere utglidninger av vannbrett. Slik det er nå trenger regnvann inn bak vannbrettene og kan forårsake råteskader bak panelet. Dette gjelder spesielt vinduer i første etasje på sydveggen. Ellers ser det ut til at vinduene fungerer rimelig greit.

Nærmere hjørnet mot vest, sydveggen. Kjellervinduet skimtes til venstre for nedløpet. Gjengrodd dårlige luftforhold for kjelleren. Gammel lyskasse er falt sammen. Gammelt foto viser at det antagelig finnes et overvannsrør her.

Hjørnet sydvest. Panel nær terreng. Det bør ryddes opp i vekster og terreng rundt bygningen slik at panel tørker ut etter fuktig klima.

Trappehuset fra sydvest.

Gammel inngangsdør til trappehusets forbindelse til annen etasjes leilighet. Terreng bør ryddes opp.

Terskelen er ganske gåen og slipper antagelig vann inn. Bør få et fall utover og døren en lengre og mer effektiv dryppnese. At døren er innadslående er ok om dette forholdet gjøres funksjonelt.

Trappehusets hjørne sydvest. Terreng og fortau spiser seg opp mot panel med følge at panelet råteskades.

Søndre side av trappehusets fasade mot Rådhusgaten. Grunnmuren er panelkledd slik det var vanlig i perioder. Bør sørges for at regnvann renner vekk fra fasaden.

Tilsvarende som over.

Trappehusets hjørne mot nordvest. Her ligger terrenget helt oppi panelet og bør justeres til et nivå som ikke skader bygningen. Panelet er gammelt og bør sikres et fortsatt langt liv.

Hovedbygningens hjørne mot nordvest. Gammeldags kåpekledning på grunnmur ser ut til å være i god stand. Panelet har bedre klaring.

Vindu til kjeller vestre side av nordfasaden mot Nils Kjærs gate. Den asfalterte rennen bør holdes åpen, i jevnt fall og uten hindringer som holder på vann.

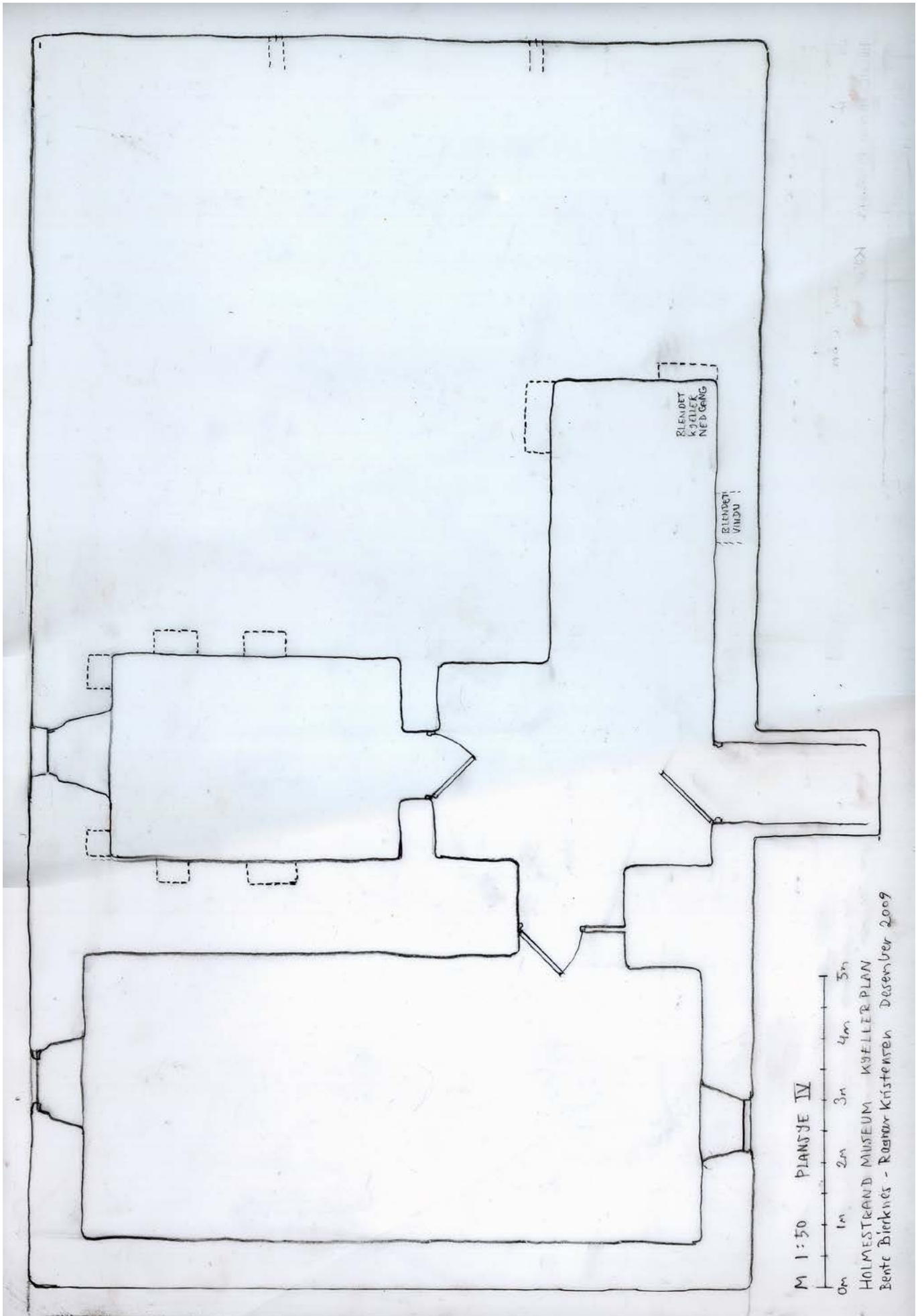
Den asfalterte vannrennen langs kjellermuren mot Nils Kjærs gate har opprinnelig fungert bra, men virker nå til dels mot sin hensikt. Hull som leder vann mot kjelleren og hindringer for avrenningen. Betongplaten foran trappen bør tas vekk og rennen under repareres før den legges på plass igjen.

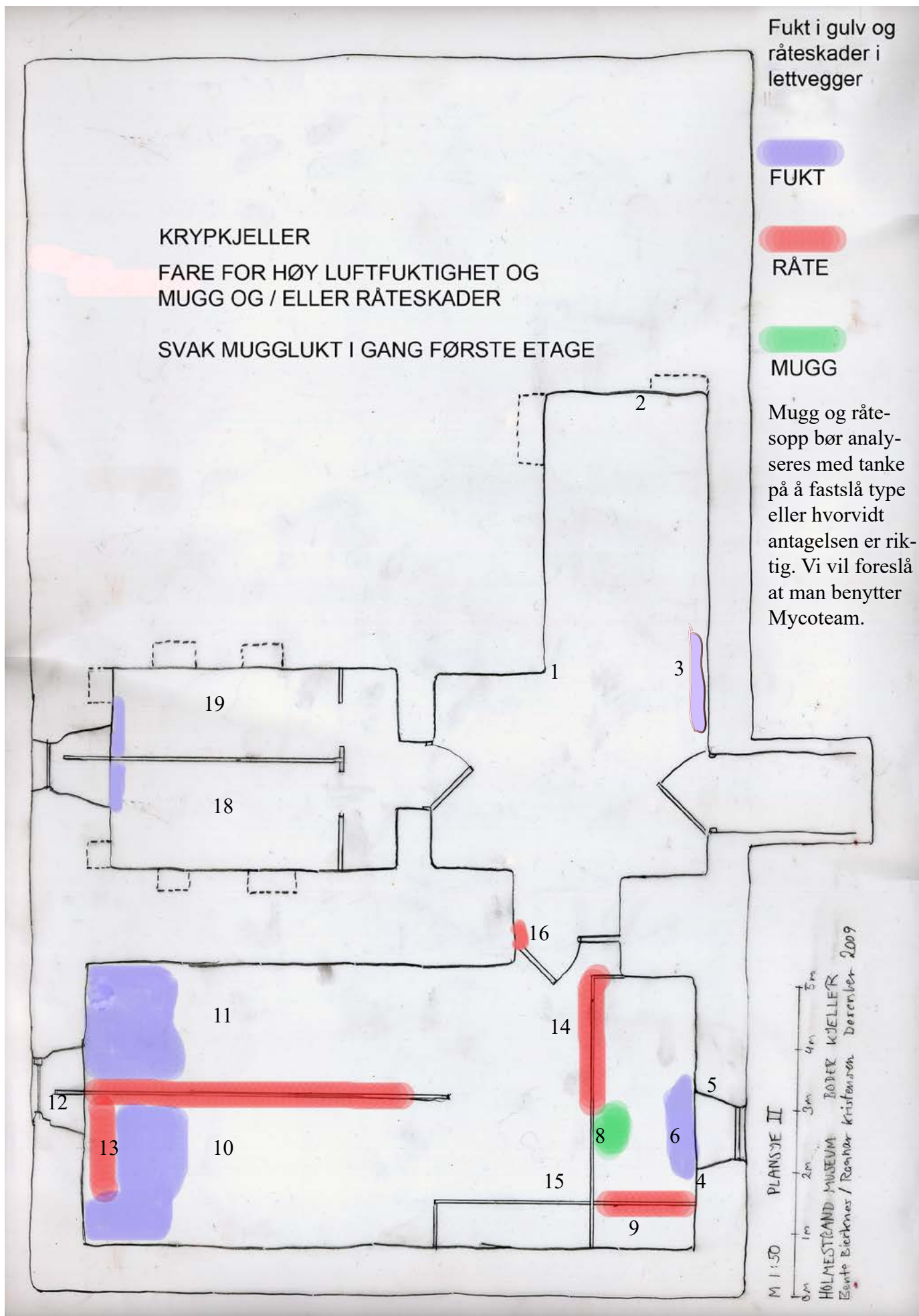
Vannrennen langs Nils Kjærs gate kunne vært effektiv men effekten er antagelig i stor grad borte pga gjen-
groing, hull til grunnen og tildels manglende fall. Mulig rennen burde fortsatt ned til tverrgaten i øst. Slik det
er nå bidrar rennen til fuktigere kjeller.

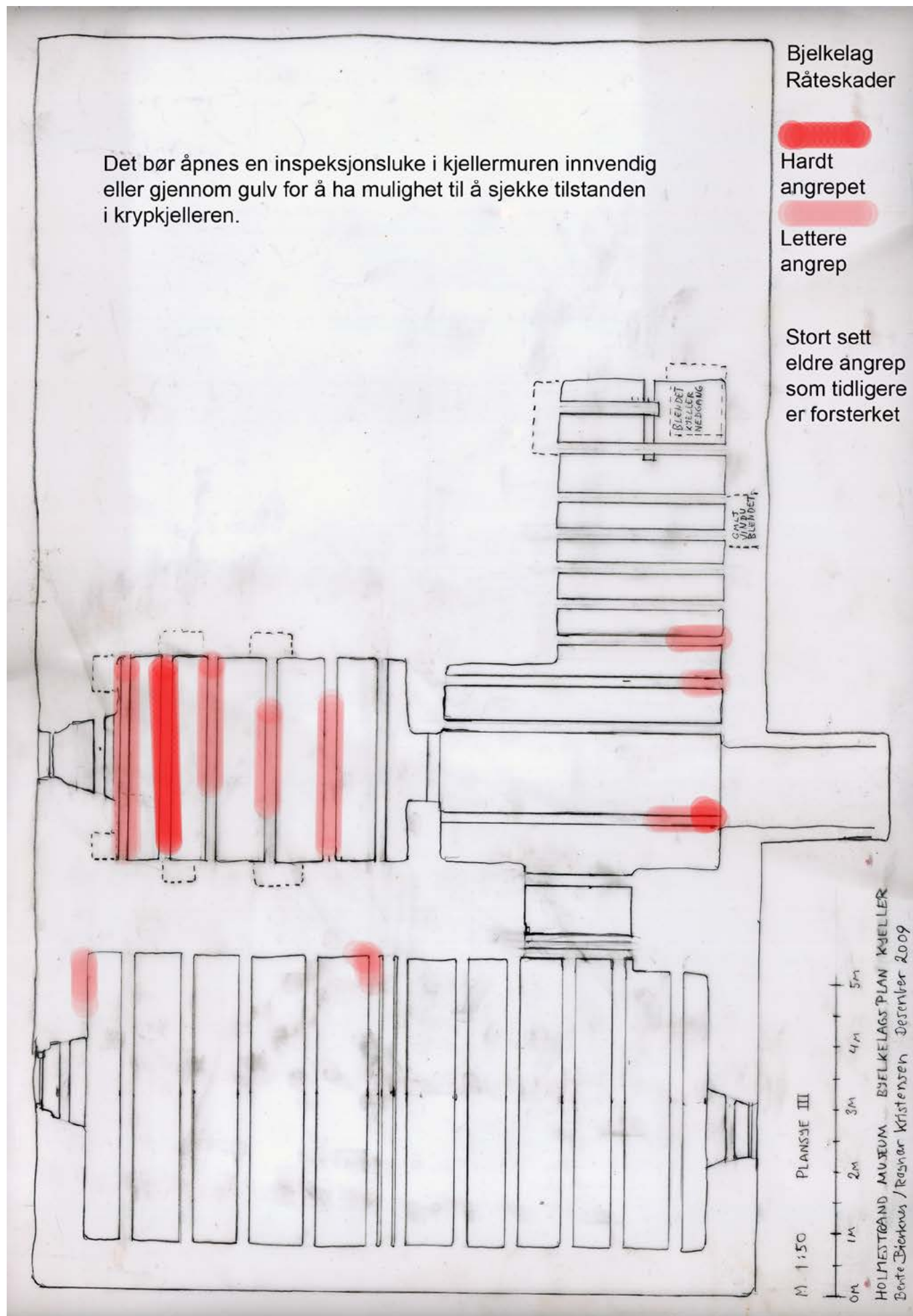
KJELLEREN

Kjeller og krypkjeller. Registrering av fukt i gulv (i nedbørsperioder), råtesoppkader i lettvegger av yngre opprinnelse, gammel dørkarm og større antatt muggsoppangrep på lagrede gjenstander.

Råteskader i bjelkelag. De største skadene er av eldre dato og sannsynligvis ikke virksomme. Men enkelte eldre skader ligger inn mot krypkjeller som bør undersøkes.

Muroppbygningen som danner hjørne er antagelig gruefundament. Her er treverk i god stand.

Innover mot østre del av kjelleren. Bjelkelaget har enkelte steder mindre råteskader inn mot kjellermuren i syd.

Det lille innhugget i muren helt innerst mot søndre hjørne er rester etter en nå gjentettet kjellernedgang fra kjøkkenet. Det kan ha vært et trappeskap på kjøkkenet.

Noe fuktighet mot søndre mur øst for kjellernedgangen.

Nordre del av den yngste del av kjelleren som i nyere tid med lettvegg er avdelt til et kjellerrom.

Terrenget utenfor ligger over vinduet og det har vært en lyskasse her med overvannsrør som kanskje kan tas i bruk igjen.

Murverket sterkt skadet av vann og frost. Mye fuktig luft kommer inn denne veien. Muggskader på lagrede gjenstander på motstående vegg.

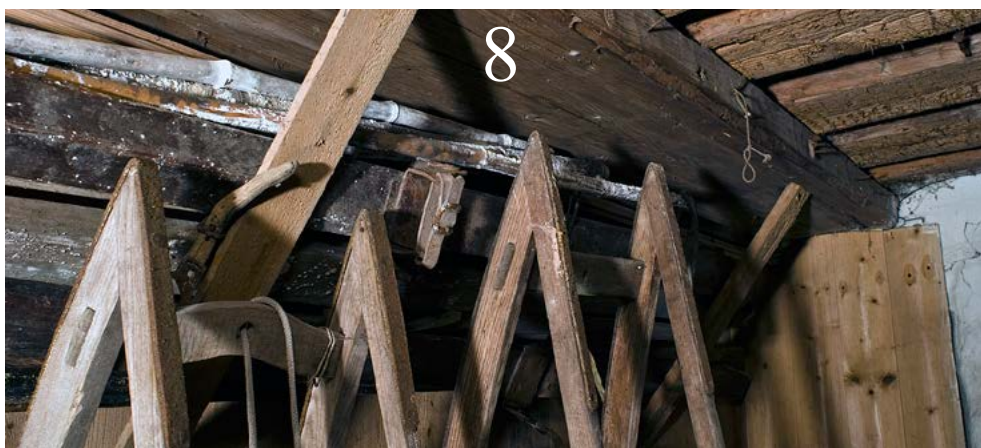
Dette bør være en prioritert reparasjon.

Fuktinnstig i gulvet under vinduet. Et eldre avløpsrør kan skimtes. Bør sjekkes om det kan gjenåpnes.

Antagelig muggsoppskader på lagrede gjenstander midt i mot vindu.

Fastbygget skap i kjellerom-
mets østre del er angrepet
av råte pga. fuktighet i kjel-
lergulvet. Både lettvegger og
skap bør fjernes.

Skapet sett på noe avstand. Slik det er nå bidrar de yngre
innredningene til å vanskeliggjøre oversikt over forholdene
i kjelleren og de er neppe brukbare til forsvarlig lagring.

Yngre kjeller mot Rådhus-
gaten. Det lange rommet er i
nyere tid delt i to avdelinger
med en lettvegg. Ved yt-
terveggen mot nord er det
svært mye fukt i gulvet etter
regnvær. Lettveggen er an-
grepet av råtesopp hele veien
og bør fjernes.

Bjelkelaget er stort sett i god
stand.

Kjellervinduet mot nord i den yngste kjelleren. Relativt god stand. Selve jernvinduet bør rustpusses og behandles og males. Murverket bør gås over.

Under kjellervinduet er det råtesoppangrep i lagrede gjenstander og i selve skilleveggen. Det bør tas prøve av soppen og prøven bør analyseres for å sjekke ut hva slags sopp det dreier seg om.

Fukt i gulv nordvestre del av den yngre kjelleren.

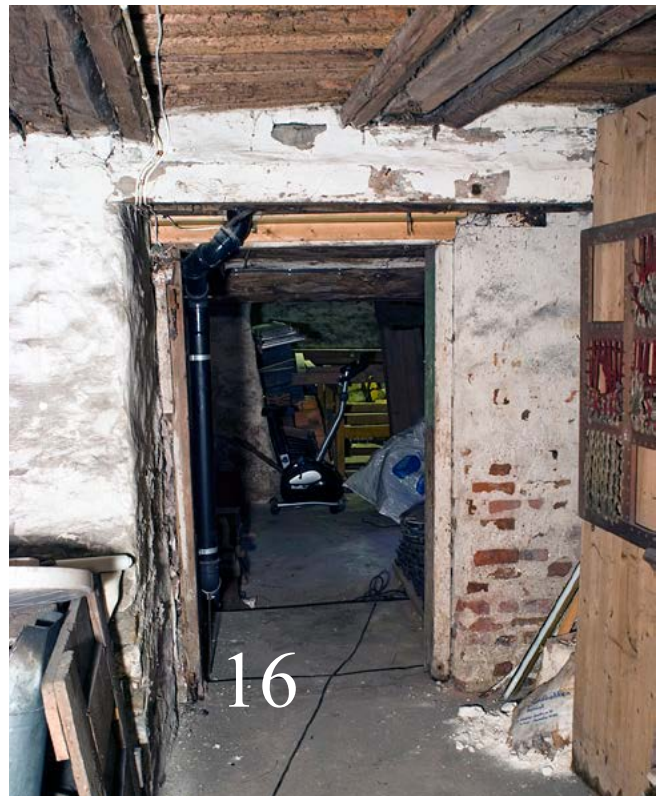
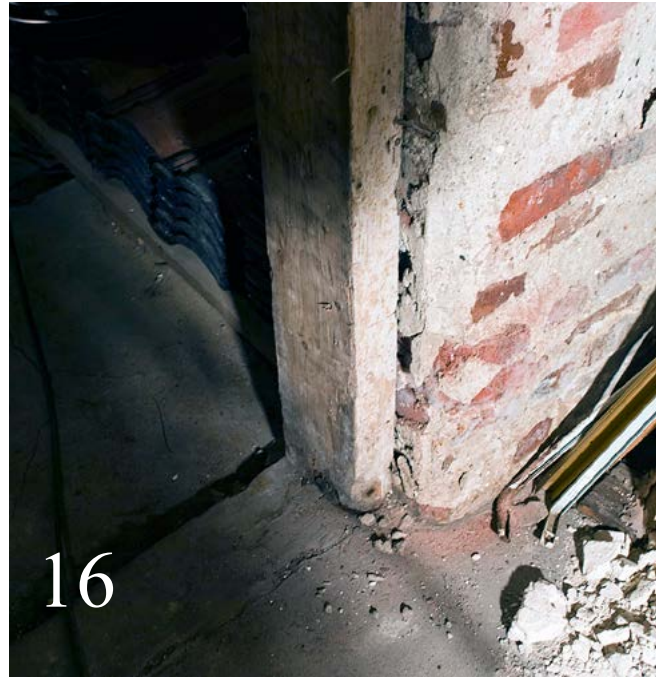

Råteskader i skilleveggen i den yngre kjelleren.

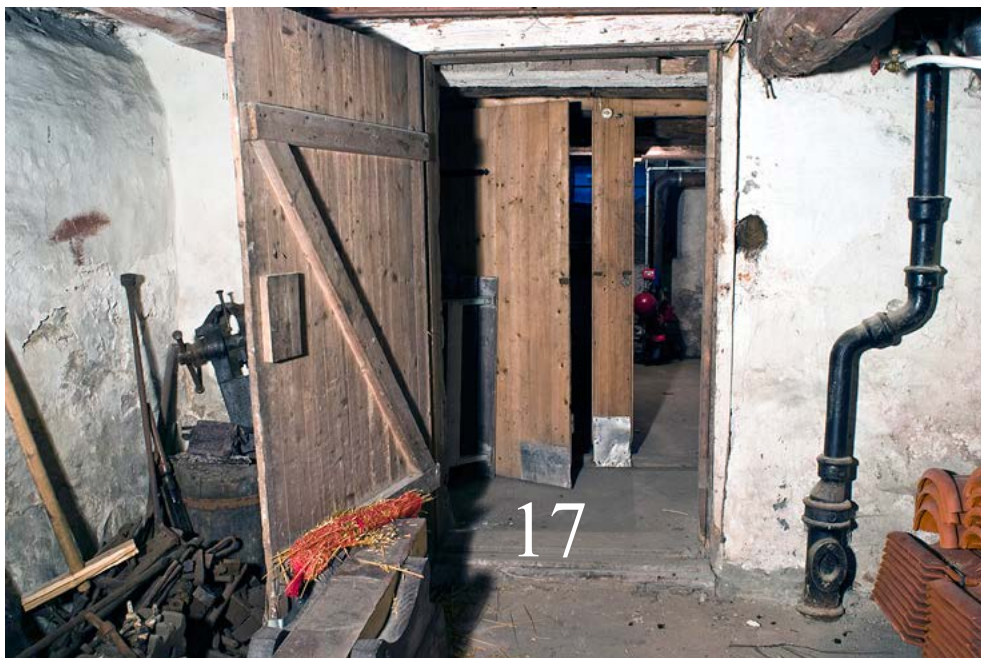
Råteskader i skilleveggen mot det avdelte kjellerrommet i den yngre kjelleren mot sydvest.

Over. Råteskade i gammel karm mellom eldre og yngre kjeller. Nederst i karmen.

Kjellerrom i den eldste kjelleren. Her er tilstanden mye bedre pr i dag, men det har vært store råteangrep i bjelkelaget tidligere. Denne kjelleren vender ut mot Nils Kjærsgate, rett vest for hovedinngangen. Vi antar at asfaltrennen utenfor må ha blitt laget som et motiltak mot råteskadene i dette rommet. Bjelkene er blitt forsterket og ser ikke ut til å være aktive. Man kan lure på hvordan tilstanden er i kryprommet ved siden av.

Eldre råteskader i kjellerrommet i den eldre kjelleren mot Nils Kjærsgate.

Vinduet bør gås over og murverk repareres.

Det bør vises stor aktsomhet i forhold til fuktig klima slik at ikke råtesopp blomster opp igjen.

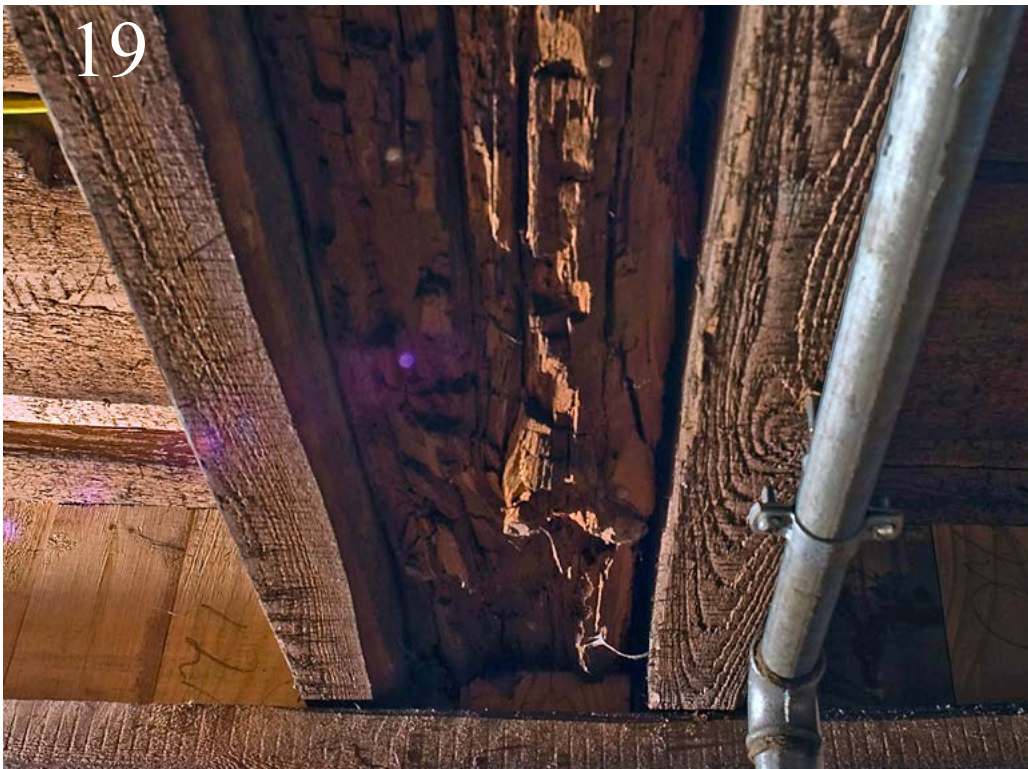
Viktig å holde rennen utenfor funksjonell og i orden.

Eldre råteskader.

LOFTET

Loftet består av de to ulikt byggede takkonstruksjonene fra henholdsvis midten av 1700-årene og begynnelsen av 1800-årene. Her innenfor den eldste med loftsluken ned til trappegangen.

Eldste loft i laftet takkonstruksjon.

Takkonstruksjonene ser ut til å være i god stand.

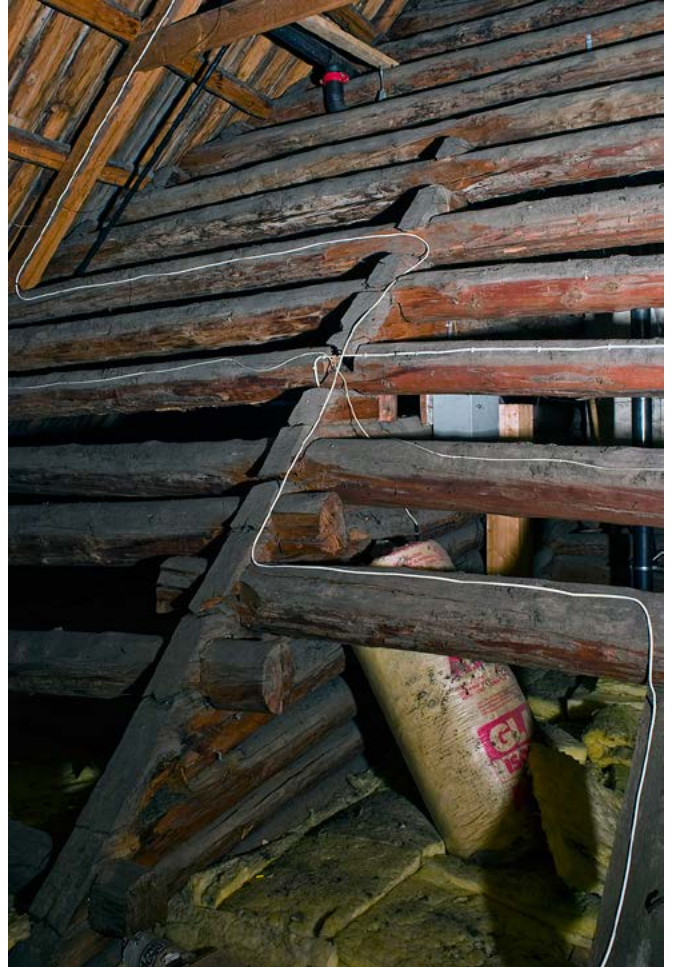
Det kunne være en fordel å få lagt et fastere gulv slik at man ikke trækker ned isolasjonen.

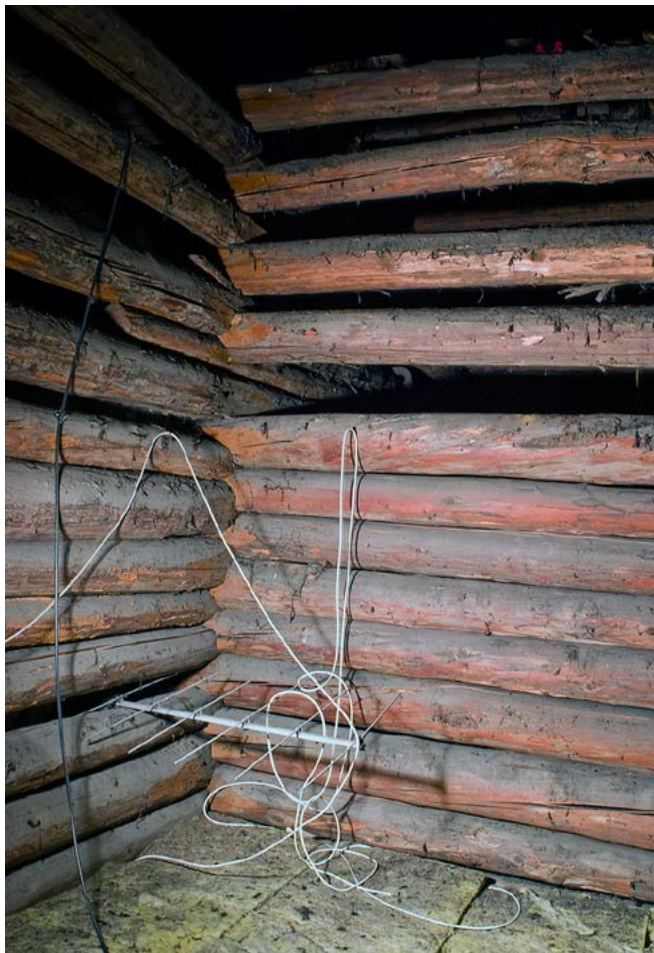

Den østre pipen har en pipekanal tilsluttet. Det er en større sprekkdannelse i overgangen mellom de to pipeløpene. Dersom pipene ønskes tatt i bruk bør det installeres invendige piperør i stål. Disse fås som fleksible rør som kan tres ned ovenfra.

Den eldste takkonstruksjonen.

Den eldste takkonstruksjonen i øst.

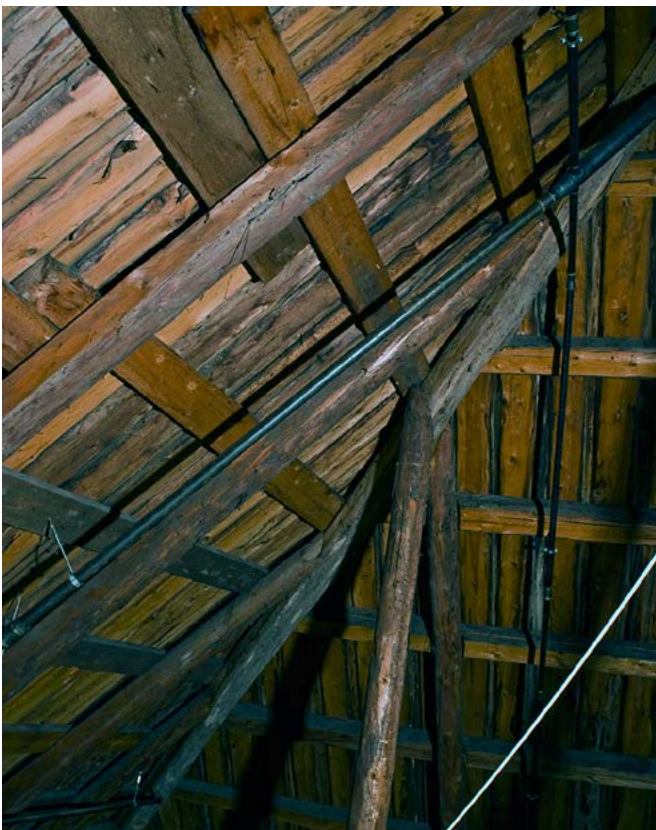

Det yngre vestre pipen har mange sprekkdannelser og tegn til bek fra våt fyring. Bør repareres og legges inn stålrør dersom den skal brukes.

Det yngre taket fra tidlig 1800-tall har spor etter takluker. Tilstandene ser ut til å være god.

OM INTERIØRUNDERSØKELSEN OG PRESENTASJONEN

En restaurering bør fremstå mest mulig autentisk, dvs det bør være samsvar mellom flest mulig av bygnings-elementene. Viktige, dominerende bygningselementer bør prioriteres mht. hav som danner restaureringens tema. Man bør i minst mulig grad innføre uoriginale elementer og unngå gjetning. Det er helt greit å innføre kopier når kopien kan dokumenteres i funn og den ikke fortrenger andre viktige historiske elementer som er i god stand. Rekonstruksjon bør kun benyttes der man kan være rimelig sikker på at rekonstruksjonen er korrekt. Inneholder rommet svært viktige dominerende og karakterdannende elementer kan gjetning til en viss grad tolereres som noe som underbygger en viktig større helhet. Vi har forsøkt å vurdere rommene i Holmestrand museum i lys av slike tanker.

For å komme frem til dette resultatet har vi undersøkt alle bygningselementene interiøret består av. Vi har avtegnet listverksprofiler og målt opp rommet i grunnflate og veggriss. På alle malte bygningselementer har vi avdekket fargelagene i form av fargetrappene som viser sjiktene fra treverk/underlag opp til siste overflate. De ulike malingsjiktene er nummerert, avlest i NCS fargekode og nedtegnet på skjema. Deretter er alle fargetrappene fotografert med et fargereferansekort. Alle fargetrappene er gjengitt her. Avslutningsvis er de ulike sjiktene tolket og vurdert samlet etter hvilke sjikt som ser ut til å høre sammen.

Kodene til de ulike fargene er gjengitt for hver enkelt bygningsdel på hvert riss. Vi har gjengitt fargeavlesingene slik de ble oppfattet av oss umiddelbart etter avdekking. Avlesingene i NCS fargekode er supplert med fotografier av fargetrappene.

Før man går i gang med en restaurering bør man lese av fargetrappene en siste gang. Farger som er overdekket vil gulne og når de bringes frem i dagen igjen forsvinner etterhvert gulningen. Disse fargene er lest av umiddelbart etter avdekking og kan dermed fremstå anderledes etter noe tid.

Fargekombinasjonene bør gjennomgås når man har tatt endelig stilling til hvilke perioder man ønsker å restaurere.

På de følgende sidene har vi satt opp veggriss av dagligstuens interiørperioder. Det kan synes omstendelig å lage veggriss til hver periode, men det er også et hjelpemiddel til å sortere de ulike fargesjiktene på de forskjellige fargetrappene. Interiørperiodene fulgte motetrender også før i tiden og bidrar til sorteringen. Spesielt Storstuen har vært vanskelig å dechiffrere fordi så mange av bygningselementene er kommet til på ulike tidspunkter.

Vi mener denne rapporten bør kunne danne grunnlag for en meningsfylt diskusjon om perioderestaurering av interiører i Holmestrand museums gamle patrisierhus fra 1750/60-tallet. En del momenter kan ikke avklares helt i første omgang. Ønskes f.eks stiltapeter eller allerede utførte opptrykk av tapetmønstre fra andre bygninger må det bli en videreføring av grunnlaget som er lagt her. Vi mener nok ellers at bygningen rommer så mange interessante og viktige bygnings- og stilhistoriske elementer at man bør fokusere på de historiske og autentiske detaljene man faktisk har fått overlevert i huset. Bygningen har vært del av en viktig lokalhistorisk utvikling og er bærer av lokale og bredere tradisjoner og stilelementer som setter Holmestrand på kartet blant andre viktige kyst-, handels- og sjøfartsbyer. Det er den særegne lokale historien som her er interessant, ikke bar for museet og lokale interesserte, men også for tilreisende og turister.

GENERELT OM MATERIALER OG TEKNIKKER

Når det gjelder maleteknikk, redskap og malingstype, bør man legge seg på en linje hvor man i størst mulig grad holder seg til anerkjente og historisk riktige produkter.

Det grunnleggende prinsippet ved en restaureringsprosess er å ikke fjerne viktige historiske sjikt. Man må naturligvis skrape løs maling og reparere skader som spikerhull. Det er ikke noe poeng å sparkle mer enn høyst nødvendig (spikerhull etc). Gamle treoverflater var håndhøvlet og skal fremstå med uregelmessigheter og ujevn overflate eller spor etter høvelen.

Dører, listverk, brystning og vinduer males opp med linoljemaling. Vi mener det beste er å bruke en svensk-produsert linoljemaling fra Albecks eller Ottossens Färgmakeri. Vi har god erfaring med sistnevnte. Kravene som bør stilles til malingen er at den er laget på kaldpresset linolje og tørrpigmenter slik linoljemaling ble laget på 17/1800-tallet. Malingens overflate skal være slik at malekostens bust synes som striper. Glansen skal være mattere enn halvblank (umiddelbart etter oppmaling vil overflaten fremstå blankere, men den mattes etterhvert). Ellers bør produsentens anvisninger følges til punkt og prikke. I himlingene og på taklistene vil det for de eldre periodene være riktig å male med limfarge av kritt, lim og vann. Da må underlaget trekke jevnt - ellers blir det lett skjolder.

Ønsker man å male gulv bør det benyttes en alkydbasert gulvmaling. Forsterkede linoljemalinger kan brukes, men vil slites raskere ned. Oxan gulvmaling kan benyttes. Fargedybden blir ikke den samme som ved linoljemaling/tørrpigmenter, men slitestyrken vil være til å leve med. Ønskes gulvet trehvitt behandles det med lesket kalkvann og deretter grønnsåpe. Grønnsåpe som vedlikehold.

ROM 102 - DAGLIGSTUEN

Vi har kalt rommet dagligstuen fordi plasseringen i grunnplanen og rommets størrelse tilsvarer hva vi oppfatter som en typisk dagligstue i motsetning til den større hjørnestuen tvers over gangen som kan tilsvare storstuen. Dagligstuen har et svært intakt interiør hvor hoveddelen av interiørelementene skriver seg fra tiden rundt 1760 og 1800. Den seneste tilføyelsen er vinduene. Vi antar at vinduene ut fra stilmessige kriterier og spor må skrive seg fra tiden etter 1840-årene. Himlingen vil vi tro er kommet til i tiden rundt 1800. Før den tid har den antagelig vært en åpen bjelkehimling. Fordi rommet har så mange elementer i behold fra gammel tid, mener vi man står svært fritt i å velge en periode for restaurering.

Usikkerhetsmomentet skapes først og fremst av forekomst av bygningsdeler fra ulike perioder i samme rom. Dagligstuen har ikke vært det vanskeligste rommet slik sett, da interiøret i stor grad er enhetlig. Det oppstår likevel tvil når f.eks et tapet kan ha stått til mer enn en fargesetting. Vi antar at tapetet fra ca 1840 har hatt en slik trinnvis historie.

Bygningselementene i rommet skriver seg fra følgende perioder:

Himling og taklist - Ca 1800/1810
Vegglerret: 1760
Malinglag på lerret: 1760 og 1800/1810
Tapetlag på lerret: 1840 til i dag.
Brystning: 1760
Brannmur og brannmurlister: 1760
Dører: 1800/1810
Gulv: 1760
Vinduer: 1840

Dagligstuen er etter våre kriterier restaurerbar til alle perioder ned til 1800/1810. Vinduene er det eneste element som vil bryte med det historisk korrekte ved tilbakeføring til perioder eldre enn 1840-årene. Et slik historisk ukorrekthet eller stilbrudd bør imidlertid kunne godtas som av underordnet karakter, da så mange andre elementer underbygger tilbakeføringen. En tilbakeføring til tiden før 1800 vil imidlertid fremstå lite troverdig da dører, listverk, vinduer og himling er yngre.

Den rimeligste tilbakeføringsløsningen vil nok være til 1800/1810-1840. Da trenger man kun male opp i riktige farger, men overflateteksturen på veggen vil fremstå feil da det ikke er tilrådelig å fjerne tapetlagene for å blottlegge lerretet. En oppmaling må gjøres på papirkledt lerret. Yngre perioder forutsetter at det trykkes opp papirtapet. Kostnaden for opptrykk vil erfaringsmessig kunne beløpe seg til alt fra 40 000,- til 60 000,- eller mer avhengig av antall farger. Enkelte av tapetene er kun bevart i små fragmenter, men vil muligens kunne gjenkjennes. Vi regner med at mønstrene er kjent andre steder og finnes registrert.

En annen mulighet er å anskaffe et tapet som finnes i handelen og som tilfredsstillt basiskrav til korrekt utførelse, fargebruk og mønster.

Skal vi foreslå en tilbakeføring måtte det være enten til periode 2 eller 4. En tilbakeføring til empiretiden byr ikke på vanskelige avgjørelser og kun vinduene vil da måtte males opp i en foreslått farge etter parallelle eksempler fra denne tiden. Det viktigste kravet vil være at det benyttes riktig type maling slik at malingoverflate og glans blir riktig.

En tilbakeføring til periode 4 innebærer at det blå tapetet trykkes opp. Det kan utføres historisk korrekt med linoljeforsterket limfarge og med gammel trykkmaskin. Vi tolker tapetet som tofarget. En lys blå bakgrunn som brytes av et mønster hvor papiret utgjør fargen, samt et kraftig blått hovedmønster. Tofargede tapeter er noe dyrere å trykke en enfargede (mot farget bunn). Tapetet kan dateres til perioden 1840-60 og representerer tidens eksperimentering med ulike stilarter. Vi oppfatter biedermeier som en relevant betegnelse. Det

kan være vanskelig å få et godt inntrykk av dette tapetet da det fremstår med markante skjolder og skader som fremviser mønsteret mer urolig enn det faktisk er. Sett på en større flate vil det markante mønsteret tre tilbake og helheten vil virke helt anderledes enn inntrykket man får nå.

ARBEIDSANVISNING

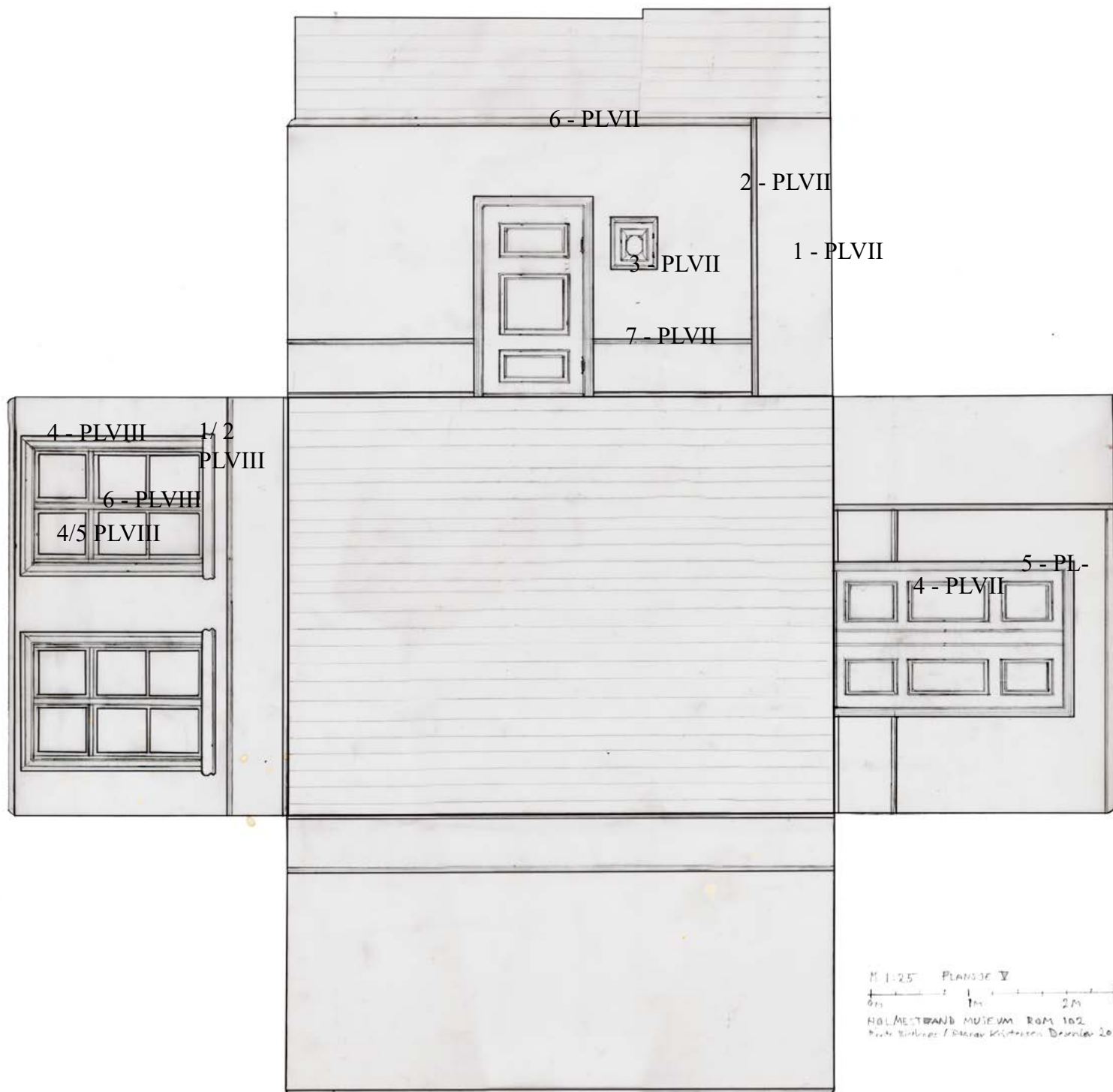
Himlingen i Dagligstuen ser ut til å være forsøkt glattet ut med sparkel i moderne tid og bør skrapes ren for det ytre sjiktet som gir bordene en glatt og jevn overflate. Taklisten er tidligere stygt skrappt, men det vil neppe synes når den males opp på nytt. Til de eldre periodene skal det benyttes limfarge (kritt, lim og vann) i taket og på taklisten. Den matte glansen vil anonymisere skader etter skrapen.

Vegglерretet bør repareres med maskinpapp der de nyere papplagene er fjernet. Det bør da vurderes om ikke tapetlagene som er avdekket bør tas av lagvis og limes opp på syrefri papp før det lukkes igjen. Det ville være synd å klistre inn disse tapetene etter arbeidet med å blottlegge dem. De kan rammes inn og benyttes i utstillingsøyemed og ellers arkiveres som dokumentasjon. Vegglерretet har en del buler og disse er stort sett til å leve med. I området mellom nøkkelskapet og døren kan man snitte opp bulene og forsøke å lime dem ned, men lerretet med alle lag er svært stivt så vi er usikre på hvor lett det er å få til dette. Generelt bør man tolerere og leve med buler i så gamle lerret. Skal det klistres opp nye tapet får man heller improvisere noe der buler forhindrer nøyaktig sammensetning av rapporter. Standarden for tapetoppsetting var uansett noe mindre ensartet i eldre tid. Generelt tror vi det vil gå bra å lime opp tapet på vegglерretet. Interiøret bør uansett ikke virke flunkende nytt etter en restaurering.

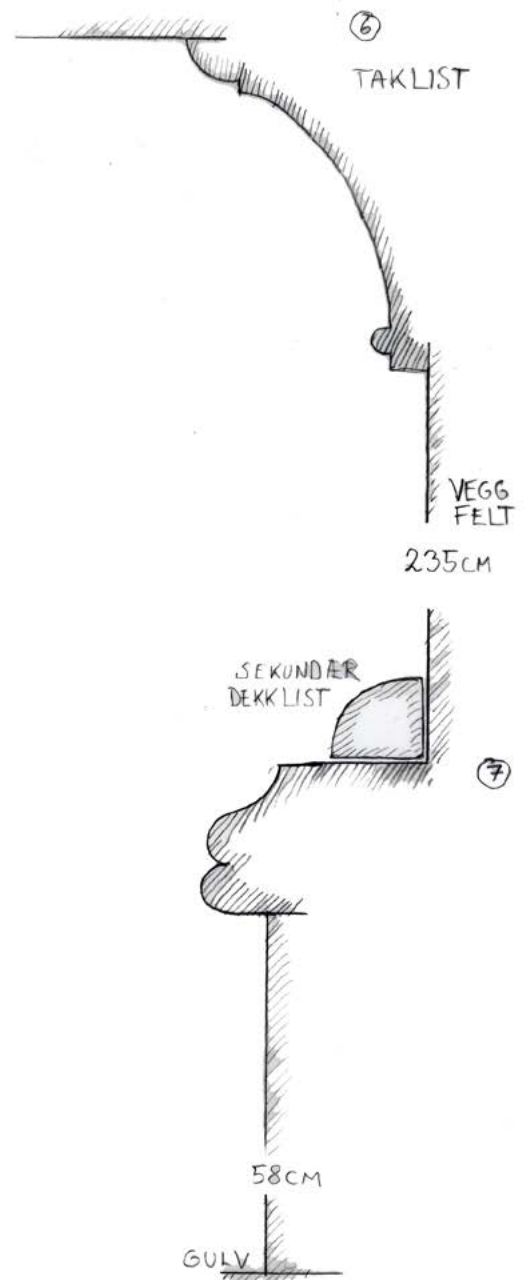
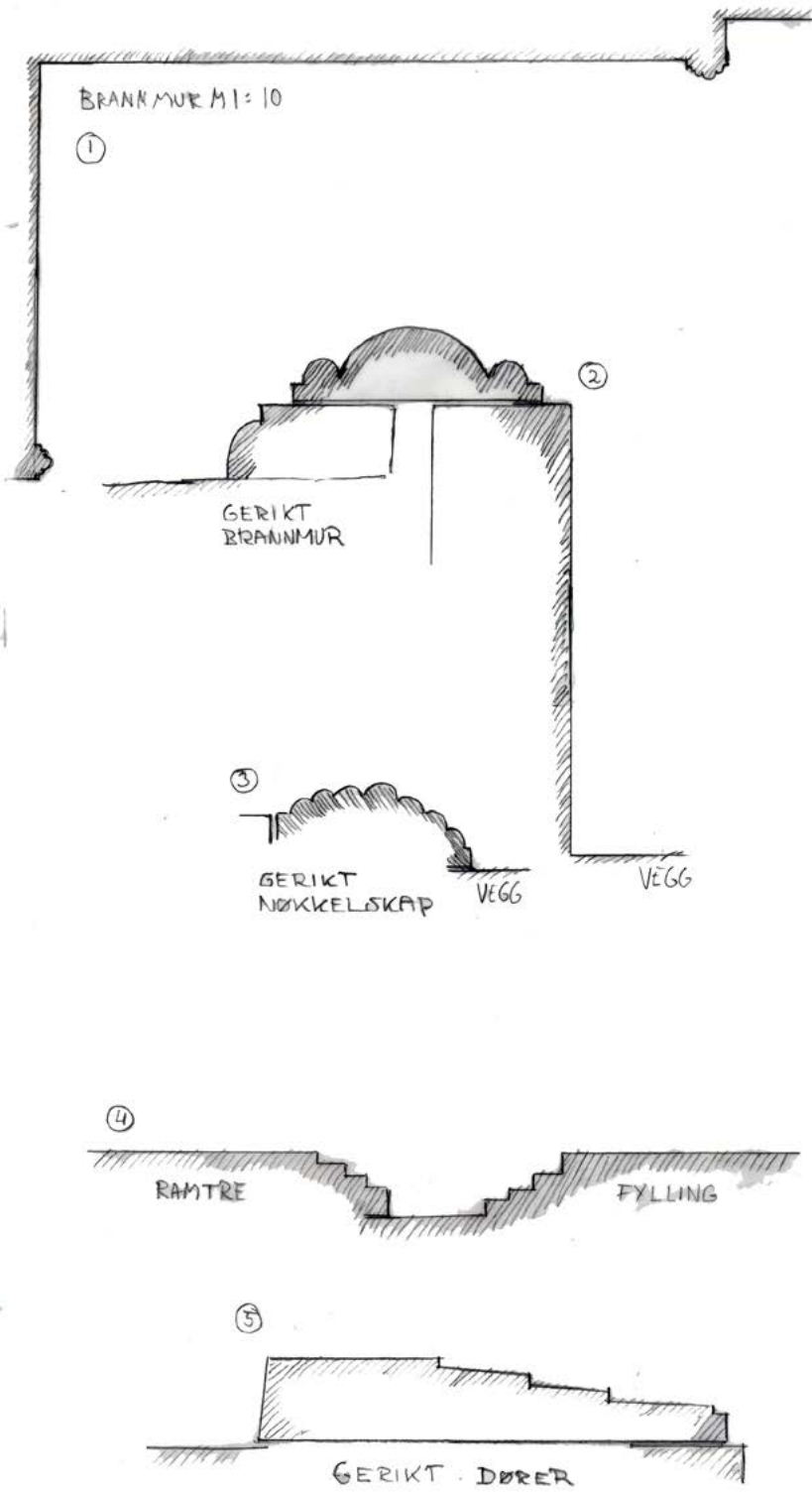
Dører, listverk, brystning og vinduer males opp med linoljemaling. Generelt kan vi ikke se at det er store problemer rundt flassende malinglag etc. i Dagligstuen. Vanlig forsiktig skraping og lett nedsliping med sandpapir av overganger mellom malinglag bør være nok. Generell hel- eller halvsparkling er bannlyst i gamle interiører. Overflatene skal fortsatt se gamle ut.

Ønsker man å male gulvet bør det benyttes en alkydbasert gulvmaling. Forsterkede linoljemalinger kan brukes, men vil slites raskere ned. Oxan gulvmaling kan benyttes.

VEGGRISS AV ROM 102 MED HENVISNINGER TIL OPPMÅLINGER

PLANSJE VII -

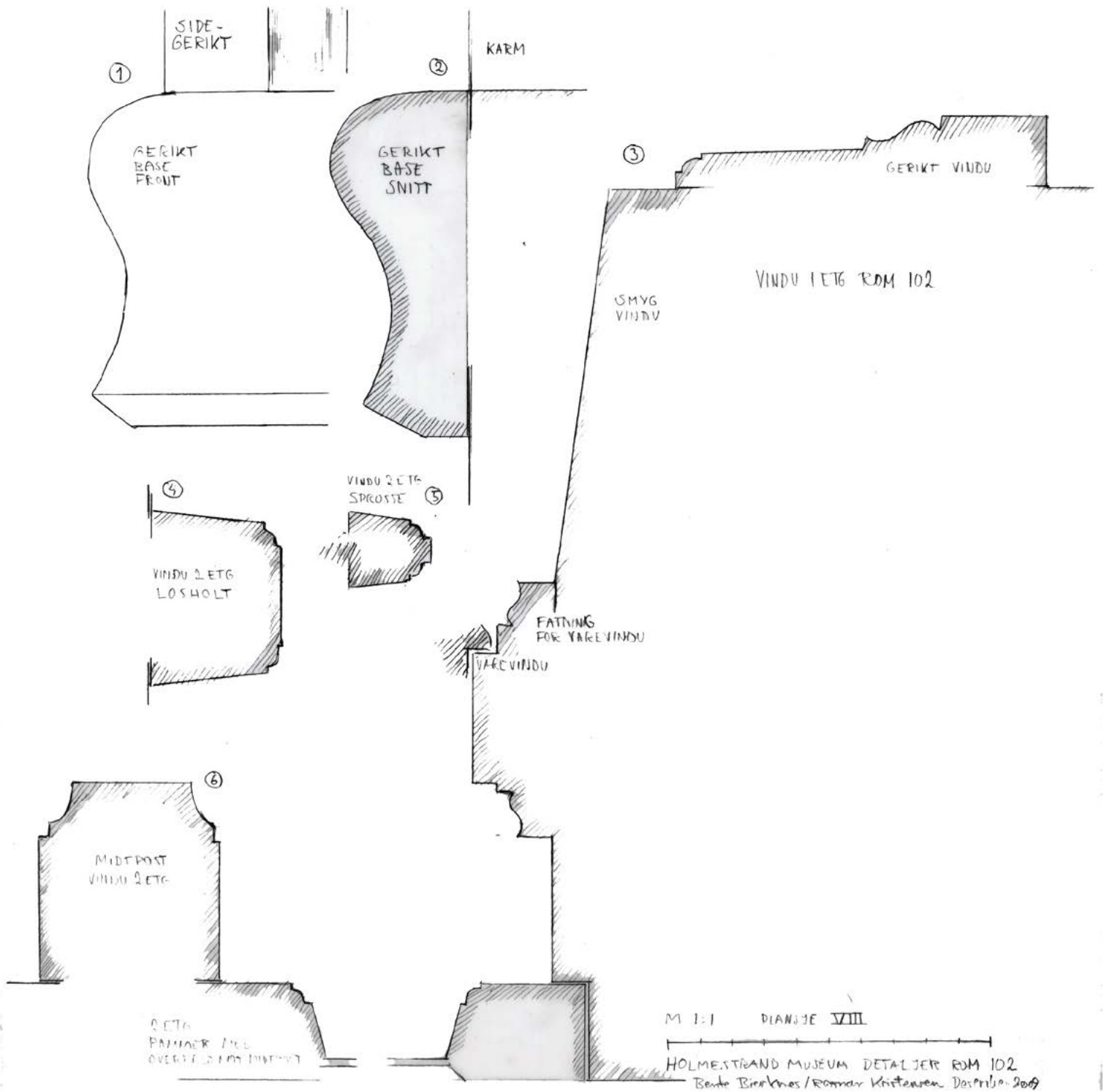

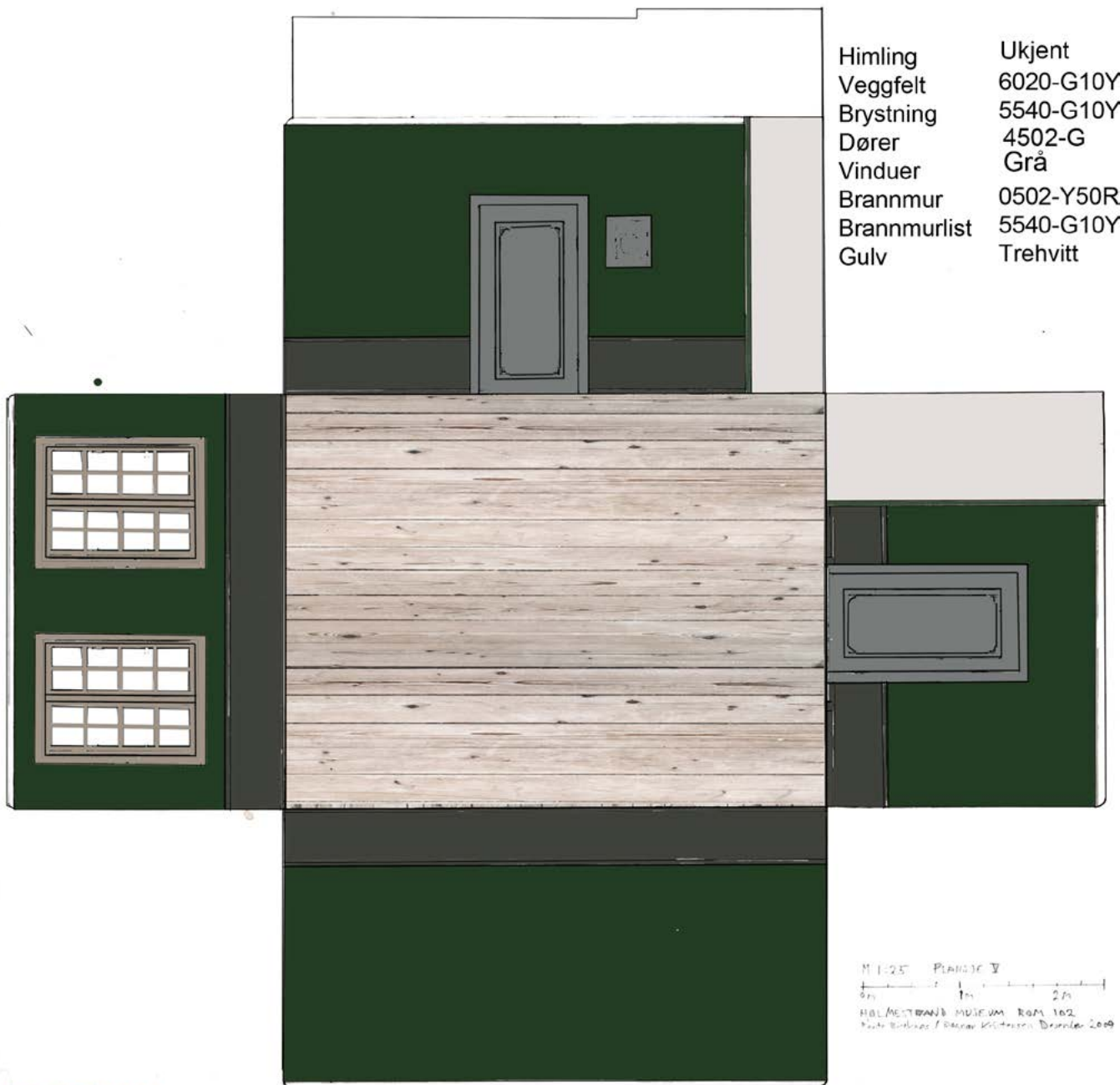
M=1:1 PLANSJE VII

HOLMESTRAND MUSEUM DETALJER ROM 102
 Rente Birknes / Roar Kristensen Dørbø 2009

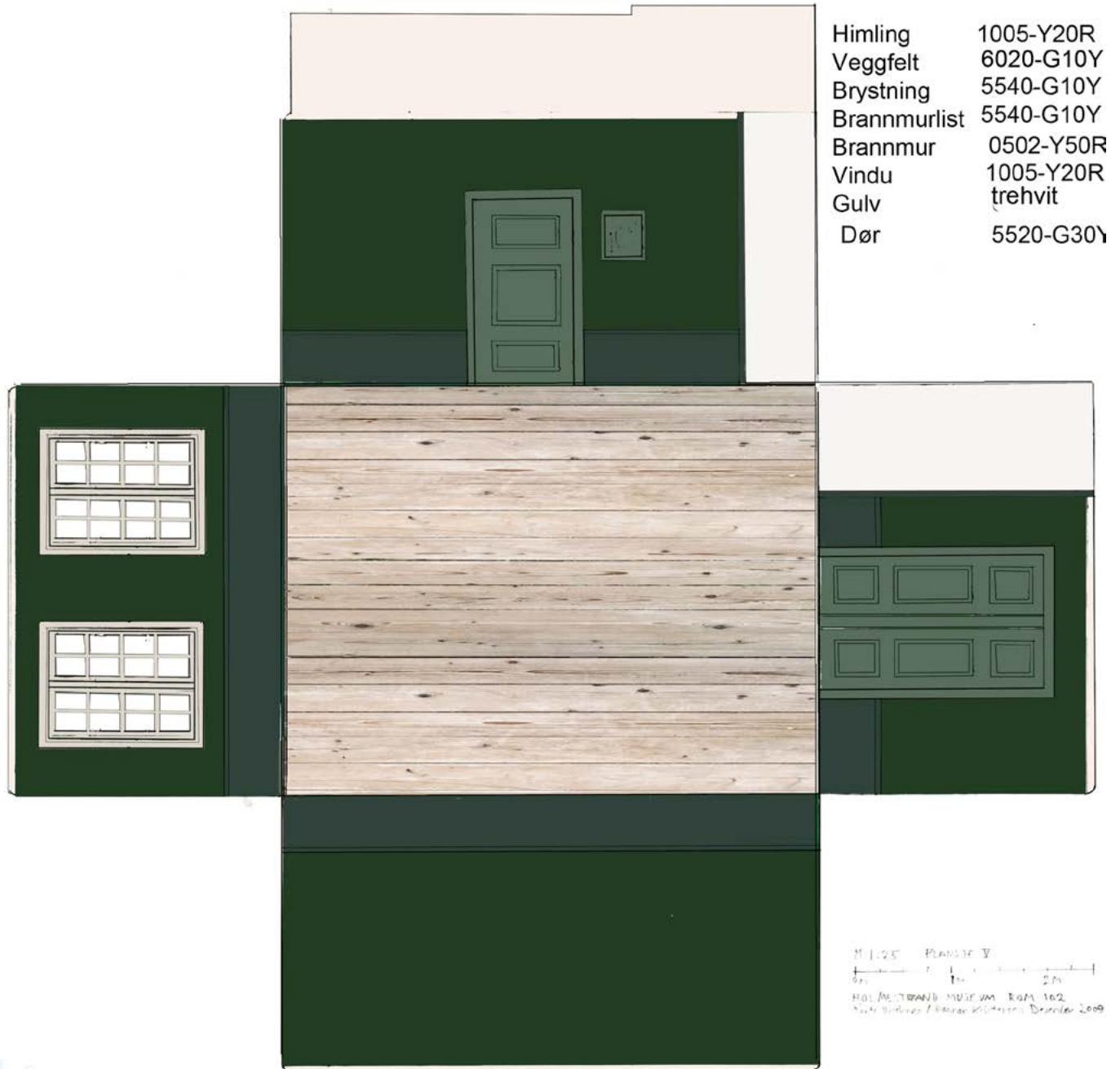
PLANSJE VIII

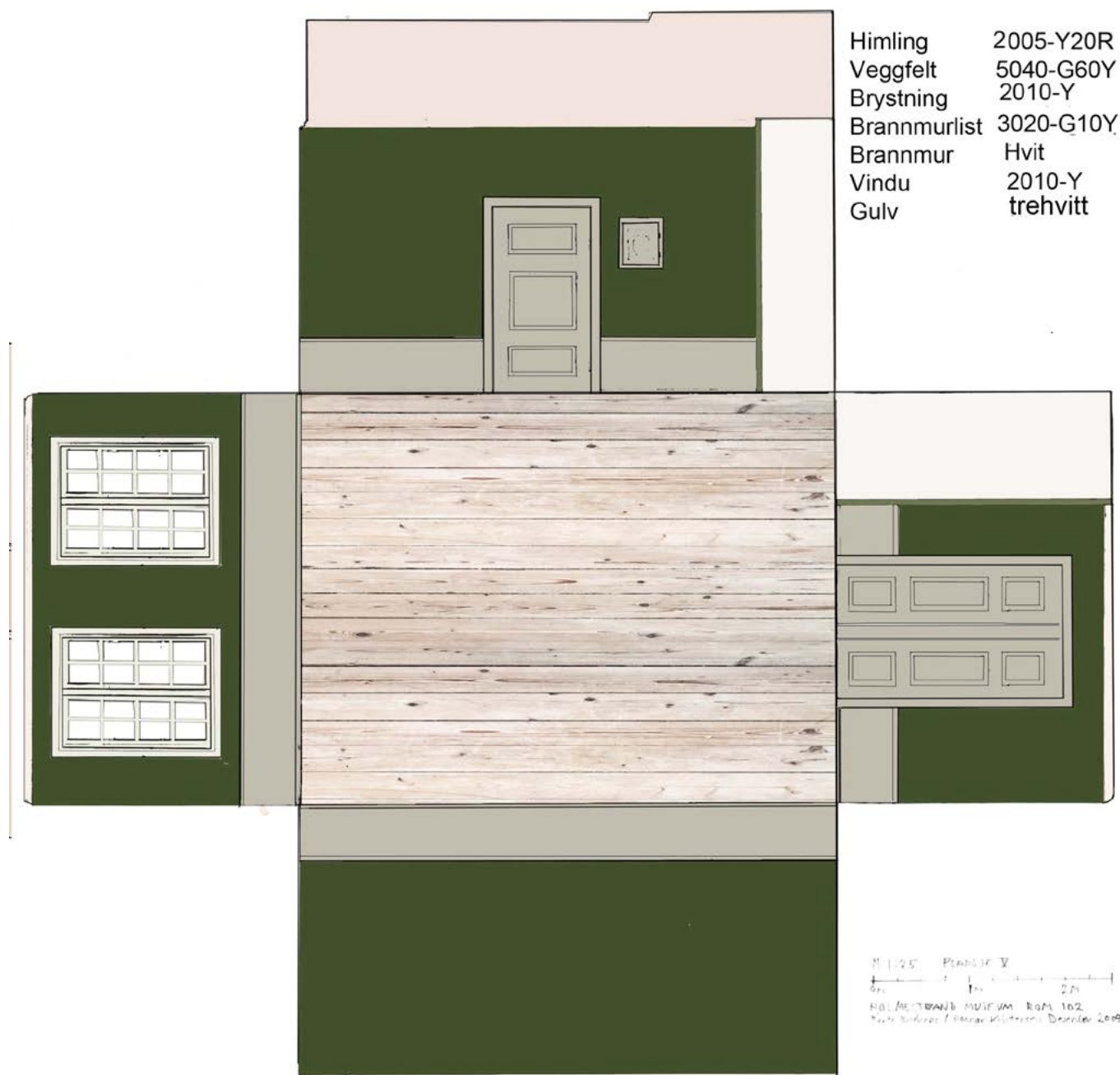

Prøven til venstre viser et utsnitt av lerretet med maling fra første periode. Prøven er tatt fra bak den øvre gerikten på den tofløyede empiredøren og forteller at det tidligere sto en lavere og mindre dør her.

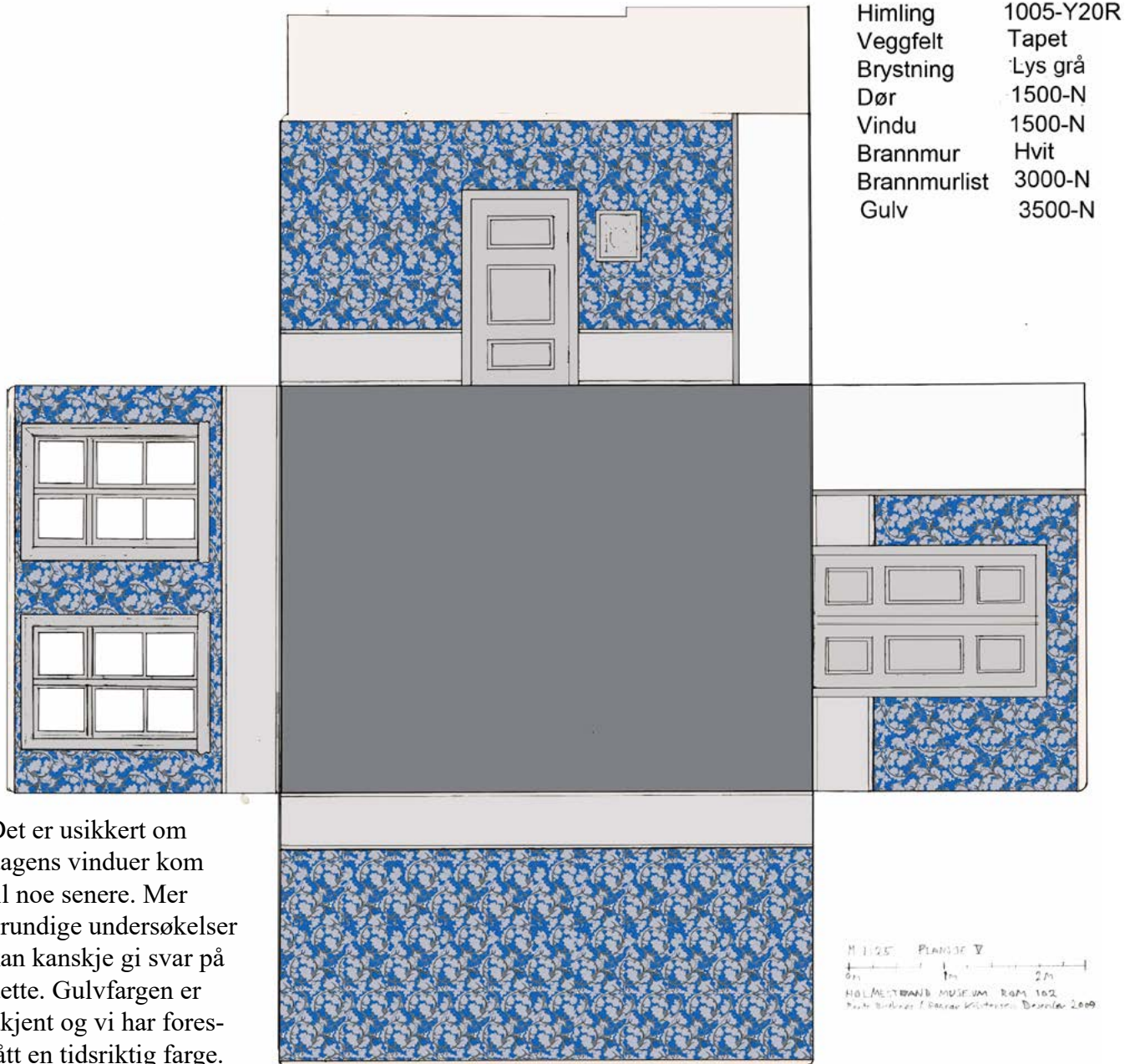
Fargesettingen på vinduer og dører følger et barokk fargeskjema og er ren gjetning, da dørene og vinduene fra denne perioden er borte.

Prøven til venstre viser fortsatt lerretet med malingsjikt nummer en . Ca 1800 ble de gamle barokk/rokoko dørene skiftet ut med empiredører. På bakgrunn av den eldste malingoverflaten på dørene antar vi at de nyoppsatte dørene ble malt et første strøk som sto til uforandrede vegger og brystning. Vi regner med at dette kun var en kort mellomperiode før hele rommet ble malt opp i mer moderne/tidstypiske farger.

Prøven til venstre viser malingsjikt nummer to. Vi regner med at hele rommet ble malt opp i begynnelsen av 1800-årene. Fremdeles grønne vegger, men lys brystning. Vi vil karakterisere denne perioden som empirerommet.

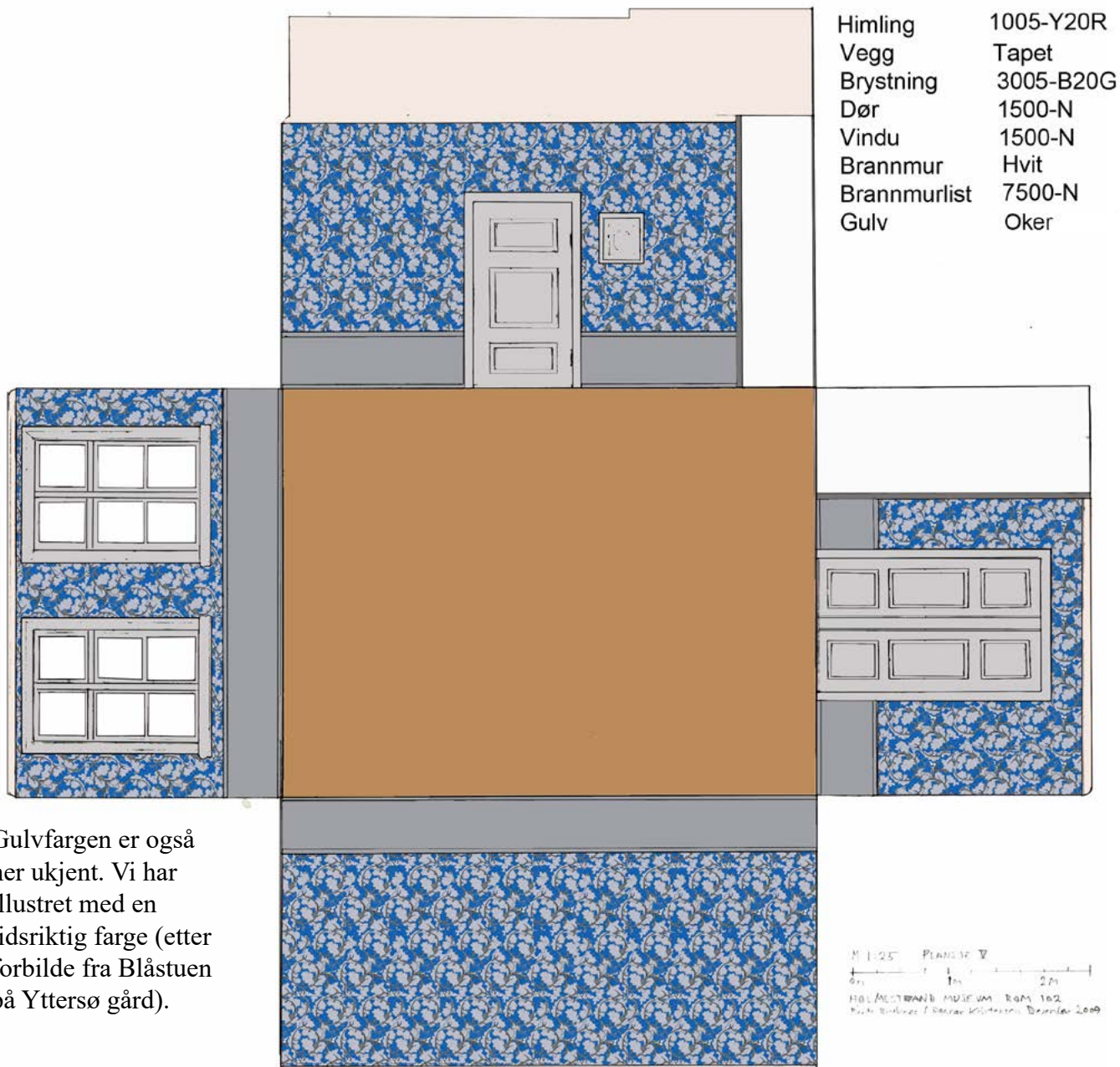

Det er usikkert om dagens vinduer kom til noe senere. Mer grundige undersøkelser kan kanskje gi svar på dette. Gulvfargen er ukjent og vi har foreslått en tidsriktig farge.

Prøvene under og til venstre viser utsnitt av tapetrester anno 1840-60. Vi har puslet fragmentene sammen digitalt og forsøkt å gjenskape inntrykket av hele tapetet. Et helt korrekt mønster vil kreve mer omfattende arbeide.

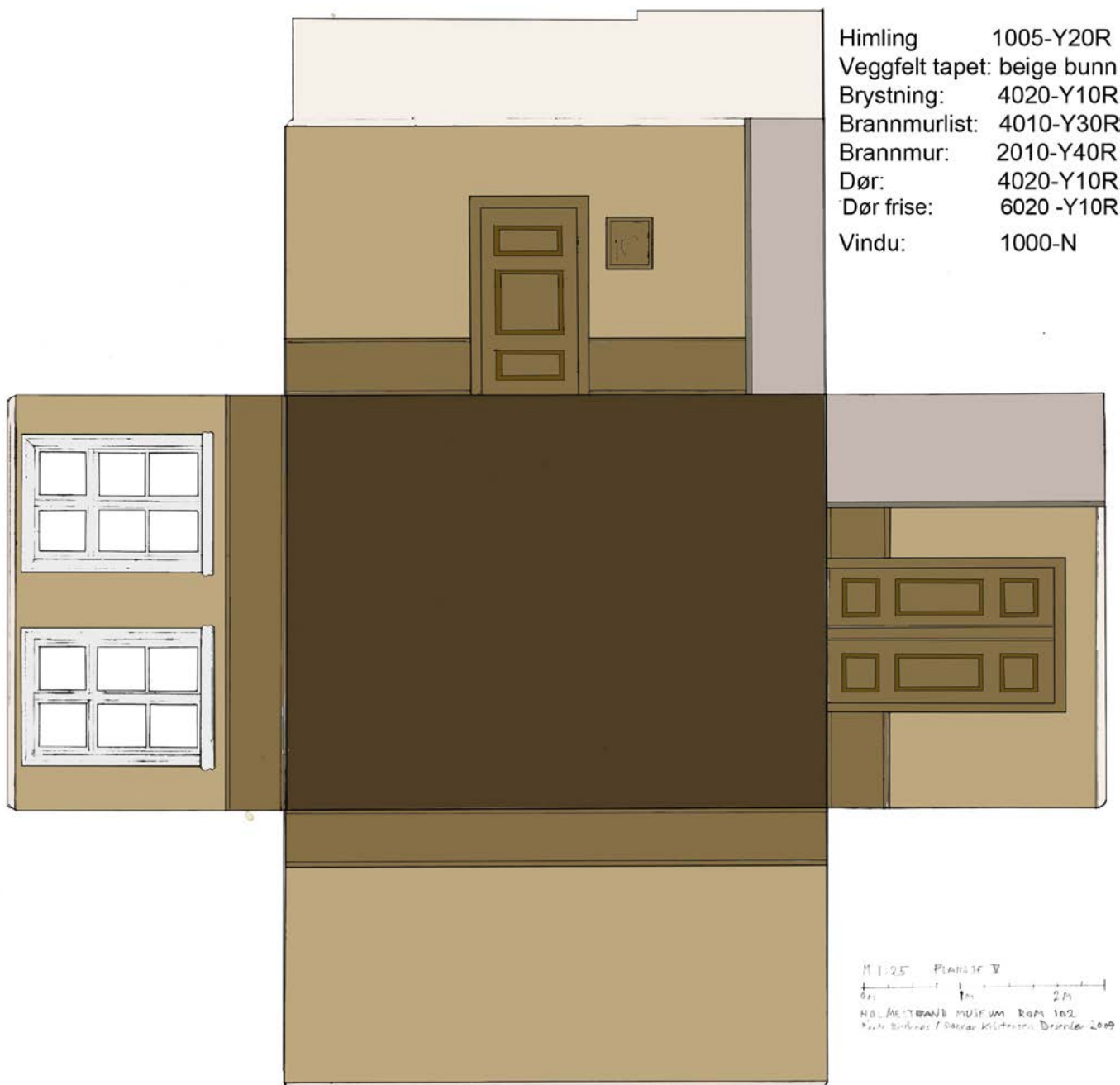

Gulvfargen er også her ukjent. Vi har illustret med en tidsriktig farge (etter forbilde fra Blåstuen på Yttersø gård).

Vi regner med at tapetet fra 1840-60 sto lenge på veggen før det ble tapetsert over. Etter våre vurderinger har rommet dermed rukket å gjennomgå to fargejusteringer til tapetet. Risset over viser den siste. Vi oppfatter denne perioden som senempire eller biedermeier.

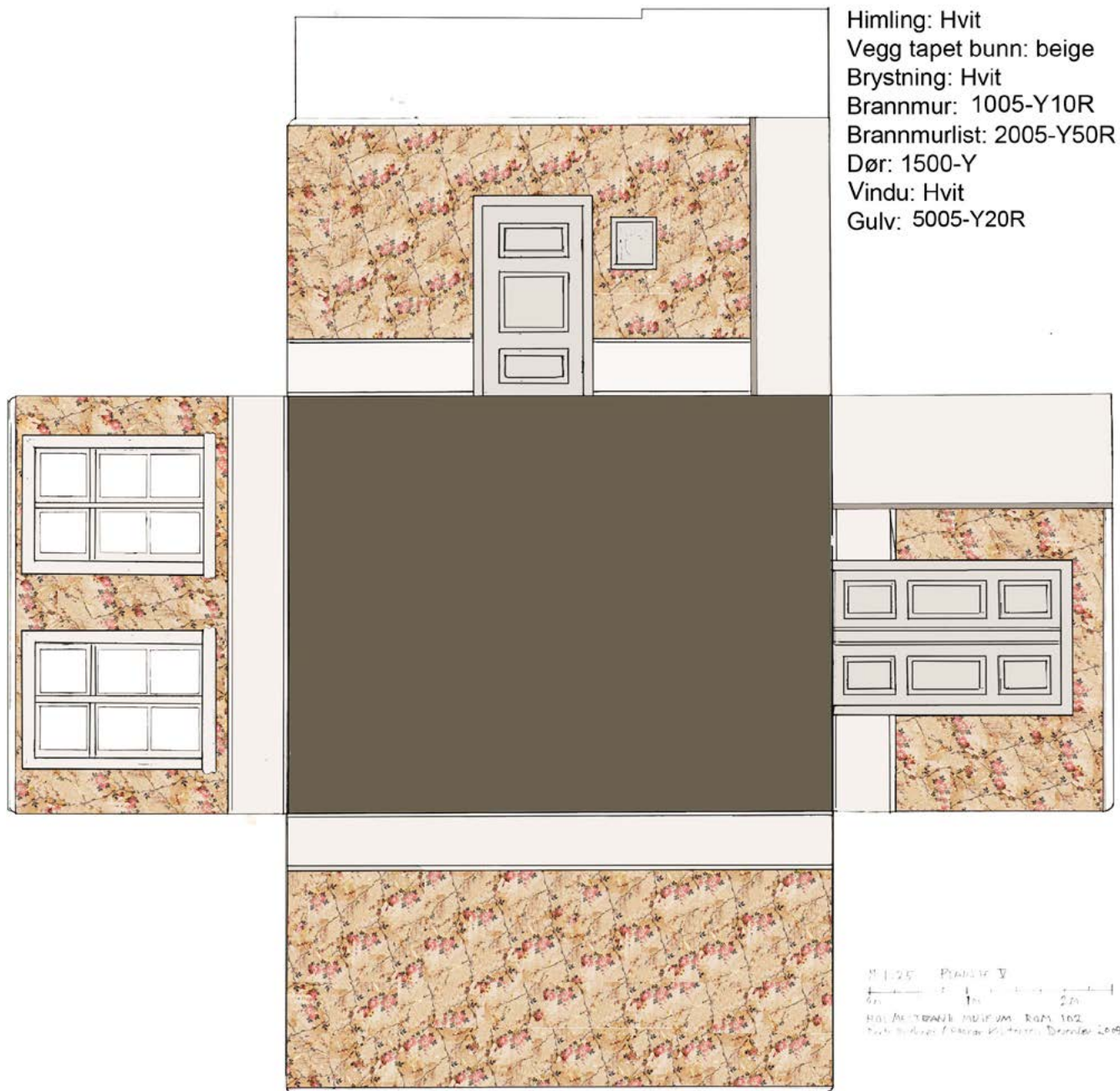
Det blå tapetet sto helt frem til 1870/80 etter vår vurdering. Da ble rommet malt opp i varmere farger og dørene fikk to fargenyanser. Perioden tilsvarer Storstuens periode med brystning malt med streker og små skjell i hjørnene.

Tapetet fra denne perioden finnes bare i små fragmenter. Bunn er beige og mønsteret består av et tett rutenett som dels dekker noe som ser ut som blomster. Gulvfargen er også her ukjent.

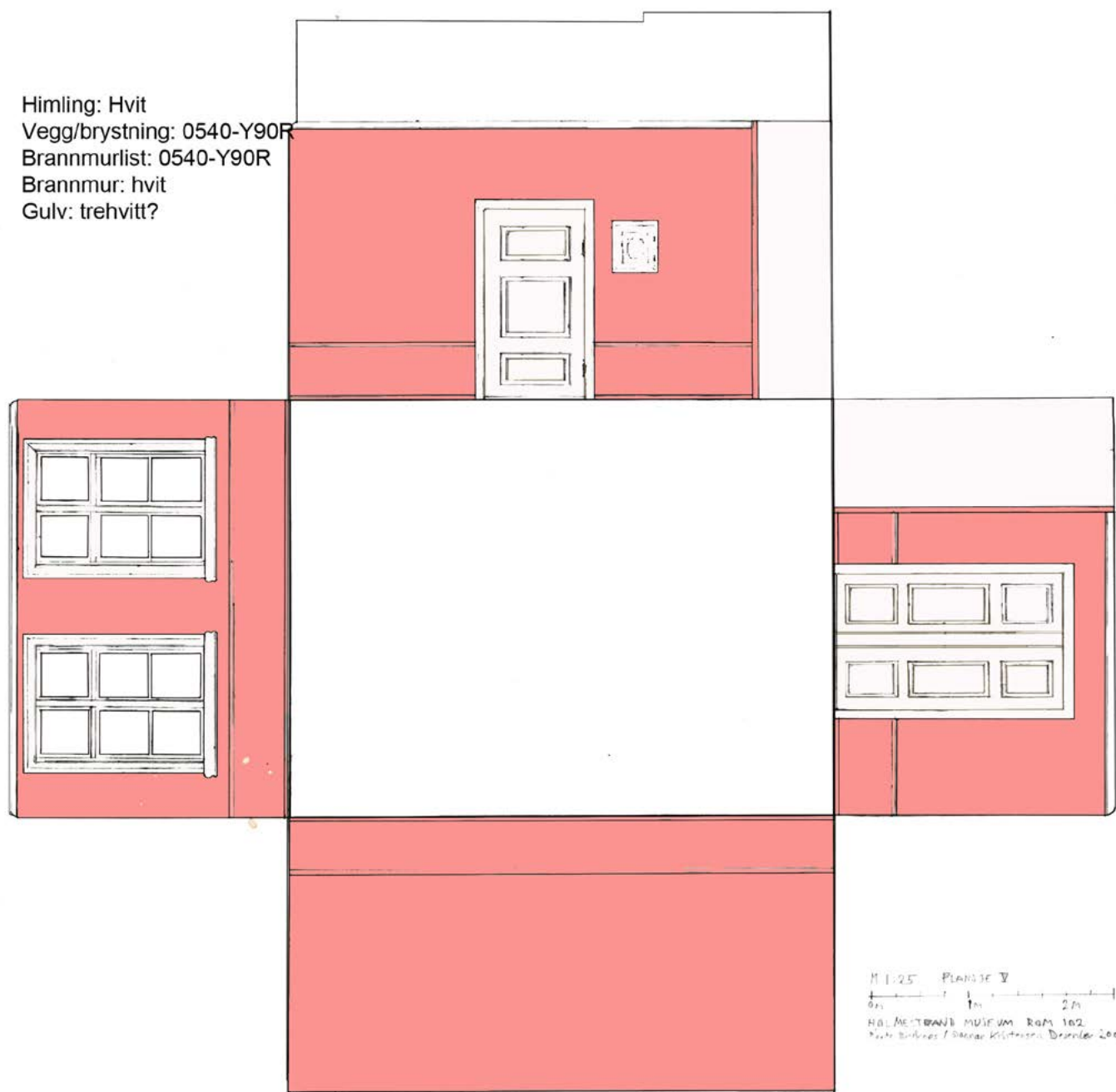

Noe over 1900 mener vi rommet ble endret i en nyklassisk retning. Tapetet er i en nyklassisk eller ny-Adam stil. Det kan se ut som den gule bunnen har hatt en svak stripeeffekt. Det må imidlertid avdekkes mer for å bringe det på det rene. Ellers lyse interiørfarger i tråd med trenden "Det nye Norge". Stadig ukjent gulvfarge.

Vi mener tapetfragmentet til venstre kan skrive seg fra 1920/30-årene. Et romantisk flettverk av blomster. Lyse interiørfarger. I likhet med de andre tapetene er også dette sterkt skjoldet. Fortsatt ukjent gulvfarge.

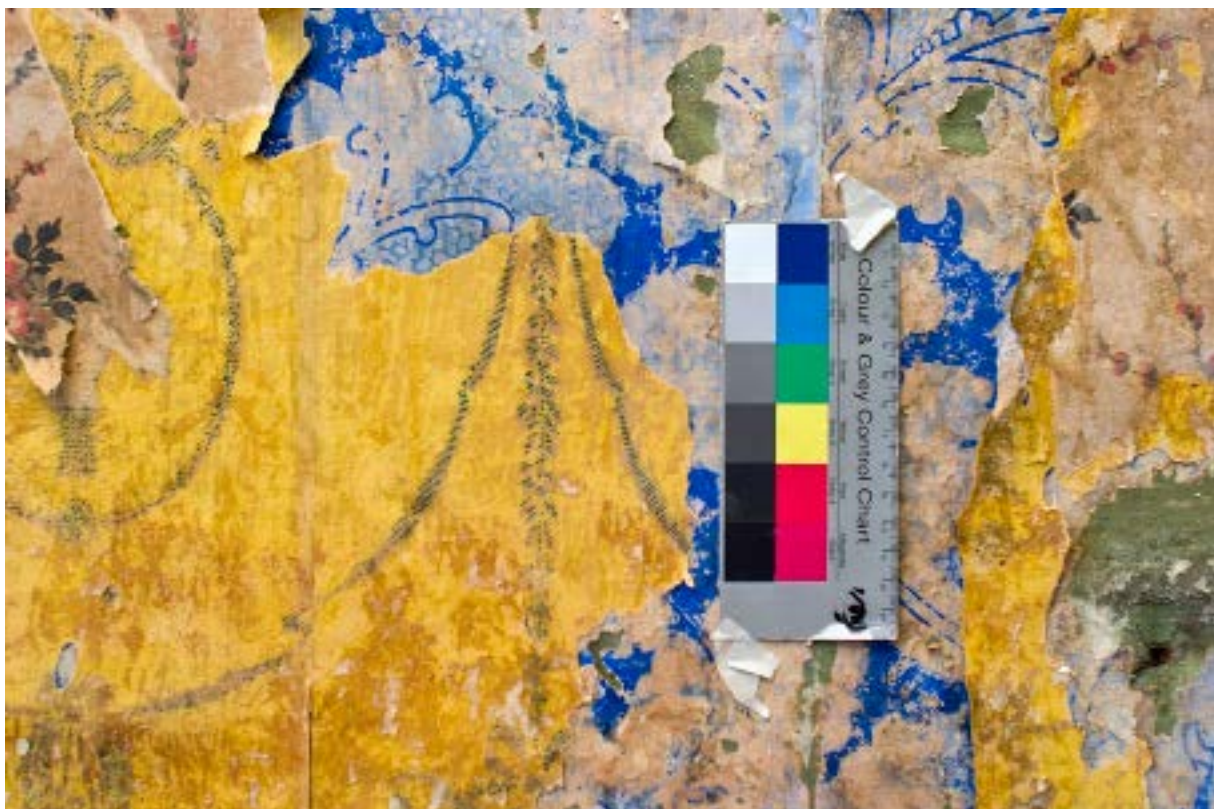
Denne perioden har vi stusset over. Den nærmeste forklaringen er at man har forsøkt en tilbakeføring med utgangspunkt i en skarp rosa farge som finnes som første sjikt på alt treverk i rommet som skriver seg fra 1760-årene. Vi oppfatter dette sjiktet som en grunning som ikke var ment å være endelig overflate. Det er identisk “museumsoppmalingen” fra 1956 som åpenbart feilet i hva som er første periodes farger? Vi antar at den lyse fargen som danner rommet i dag kan være en endring utført umiddelbart etter. Vi foreslår ikke denne perioden, men tar den med som en kuriositet.

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: himling
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1005-Y20R	
2	2005-Y20R	
3	1005-Y20R	lysere
4	1005-Y20R	rødere
5	hvit	
6	hvit	
7	hvit/grågul	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: taklist
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	All eldre maling er skrappt bort.	Vi går ut fra at taklisten har vært malt som himlingen.

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: vegg, linstrie
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	linstrie	
1	6020-G10Y	gråere
2	5040-G60Y	brunere
3	tapet bunn 3065-R90B + mer	biedermeier
4	tapet bunn 1050-Y10R	nylouisize/nyklassisisme
5	tapet bunn grå røde blomster	
6	tapet fragment	funkis ruter
7	pappunderlag rosa maling som brannmurgerikt lag	10 og 11
8	papir gulhvit maling som brannmurgerikt	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: brystning
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	3040-Y70R	
2	5540-G10Y	
3	3020-G10Y	
4	2005-Y20R	
5	2010-Y	
6	hvit	
7	hvit/gulnet?	
8	3005-B20G	
9	4020-Y10R	som dør
10	4020-Y10R	rødere
11	hvit	
12	lys oker sparkel?	
13	hvit	
14	0540-Y90R	litt lysere
15	2005-Y10R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: gerikt vindu
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1000-N	
2	1500-N	
3	1000-N	litt lysere4
4	hvit med svakt rødskjær	
5	“	
6	gråbeige sparkel?	
7	hvit	
8	hvit	
	smyg som gerikt	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: brannmur gerikt
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	3040-Y70R	
2	5540-G10Y	
3	3020-G10Y	
4	3000-N	
5	7500-N	
6	4010-Y30R	
7	5020-Y10R	
8	2005-Y50R	
9	hvit	
10	0540-Y10R	
11	“	
12	hvit gulnet	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: brannmur
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	mur	
1	0502-Y50R	mørkere
2	“	
3	hvit kalk	
4	“	
5	1005Y-80R	
6	2010-Y40R	
7	1020-Y20R	
8	1010-B	
9	1005-Y10R	
10	hvit/lys grå	gulnet?
11	hvit	sparkel
12	hvit/gulnet	på papir

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102	Element: gerikt dobbeldør	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2000-N	
2	5020-G30Y	
3	2010-Y	
4	2502-R	
5	1500-N	
6	1005-G80Y	
7	1005-Y10R	
8	4020-Y10R	litt gråere
9	4020-Y10R	
10	hvit	
11	hvit	
12	hvit	
13	1502-Y	
14	1502-Y	
15	2005-Y10R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: fylling dobbeldør
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2000-N	grunning
2	5020-G30Y	
3	2010-Y	
4	2502-R	litt gråere
5	1500-N	
6	1005-G80Y	
7	4020-Y10R	
8	1005-Y10R	
9	1502-Y	
10	hvit	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: frise dobbeldør
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2000-N	
2	5020-G30Y	
3	2010-Y	
4	2502-R	
5	1500-N	
6	1005-G80Y	
7	1005-Y10R	
8	hvit	
9	6020-Y10R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: ramtre dobbeldør
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2000-N	
2	“	
3	5020-G30Y	
4	2010-Y	
5	2502-R	
6	“	
7	“	
8	1500-N	
9	1005-G80Y	
10	4020-Y10R	
11	“	
12	“	
13	1005-Y10R	
14	“	
15	sparkel	
16	1502-Y	
17	2005-Y10R	

ROM 103 - STORSTUEN

Vi kaller Grårudrommet for Storstuen for å distansere oss fra museumsbruken av rommet. Begrepet Storstuen er historisk og periodenøytralt og egner seg derfor bedre i denne sammenhengen hvor vi skal klarlegge alle periodene uten å skjele til dagens bruk.

Rommet forundret oss da vi ikke har funnet bygningsdeler eldre enn ca. 1800/1810. Strukturelt er rommet en del av huset bygget i midten av 1700-årene, men rommet kan ha stått lenge uinnredet eller et veggtrekk kan ha blitt fjernet i 1800/1810.

Brystningslisten, brystningen, himlingen og taklisten, brannmuren og restene av et vegglerret kan alle dateres til tiden rundt 1800/1810. Rokokkodøren inn til kjøkkenet tror vi er flyttet hit fra en annen plassering. Vi finner ikke eldre fargespor på døren som samsvarer med rommet ellers. Dørgerikten er fra 1920/30 tallet. Døren mot gangen og den tofløyede døren skriver seg sannsynligvis fra 1860-årene. Tilsvarende dører finnes i Holmestrand gamle rådhus og ble der satt inn i 1864. Vinduene er av samme årgang som vinduene i Dagligstuen. Gulvet er av yngre årgang (bør sjekkes). Antagelig 1978. Rosetten i taket stammer fra den nedrevne Apotekergården og har i bygningshistorisk sammenheng intet her å gjøre. Den ble montert her i 1978 som historisk kulisser. Den gamle bordhimlingen er tildekket med plater som er også er underlag for rosetten. Taklisten er usedvanlig fin og en relativt sjelden type med utskåren bord på en slags forenklet gresk maner - nærmest en forenklet meanderbord. Veggtrekket av linlerret med maling og mange tapetlag ble skåret ned i 1978 og de komplette sporene er derfor borte. Vi har funnet rester av lerret bak gerikter og vi har funnet tapetrester limt opp på siden av brannmurlisten (den er heldigvis dyp inn mot veggen). Brystningen er fint utført og har mange spennende malinglag som ble avdekket på 1978 av Riksantikvarens Helland.

Himling - 1800/1810

Taklist - 1800/1810

Veggtrekk - 1978 (rester av eldre bak gerikter)

Brystning - 1800/1810

Brannmur - 1800/1810

Dører og gerikter - 1865

Vinduer - ca 1840

Gulv - 1978 (?)

ARBEIDSANVISNING

I utgangspunktet vil vi foreslå å fjerne takrosetten. Medmindre det finnes spor etter en rosett på rester av papir over takplatene, mener vi det er riktigst å fremstille rommet på basis av rommets egen historie. Rosetten har lokalhistorisk verdi, men kunne kanskje vies mer oppmerksomhet gjennom å inngå i en bygningshistorisk fremstilling/presentasjon. Vi mener det vil tjene det historiske rommet svært mye å få vekk takplatene og blottlegge det eldre taket over. Når platene er fjernet vil man også få tilgang til hele himlingen og man får da et overblikk og kan se om det er rester av papir eller annet i himlingen som kan ha stått til en av periodene. Fokuserer man en periode eldre enn 1870/80 er det ikke usannsynlig at himlingen har vært malt bordtak uten lerret eller papir. da bør man få frem de fine håndhøvlede takbordene og male dem opp etter valgt periode. Vi vil tro at limfarge da vil være riktig malingstype. hvordan dette skal utføres må vurderes når hele himlingen er avdekket. Taklisten skal males med limfarge. I første periode skal fargen være gråblå i kontrast til himlingen ellers.

Veggtrekket er fjernet og vi vil foreslå at det strekkes nytt. Strekkes det nytt veggtrekk, bør de opprinnelige restene sitte der som dokumentasjon. Dersom man velger en av de tidlige periodene da veggen var trukket med malt linlerret, mener vi det vil være riktig å trekke nytt linlerret som skjøtes med samme bredder som opprinnelig (ca. 80-90cm) og grunderes og males med linoljemaling i valgt periodefarge. Males det på papir vil overflatestrukturen (vev og skjøter) mangle og uttrykket vil bli svært anderledes.

Ønsker man å trykke opp en tapet eller basere seg på en foreliggende opptrykket/rekonstruert historisk tapet, kan man strekke jutestrie istedenfor linlerret. Metoden for trekking av veggene vil da være noe anderledes og overflaten på jutelerretet og malingunderlaget skal være maskinpapir eller maskinpapp - avhengig av hva man får tak i. Det beste er å bruke maskinpapir. Når vi ikke anbefaler å male eller tapetsere på plater, er det fordi plater gir et svært dødt uttrykk. Strukne vegger følger skjevheter bedre og gir ikke et så flatt og hardt uttrykk. Når lerret eller strie monteres må brystningslisten tas av slik at det kan festes bak listen. Mot taklisten må enten den lille hulkilen løsnes eller det med etterpå monteres en anonym liten dekklist over festet.

Brystningen byr på et problem som sikkert kan løses. Rundt 1970-tallet ble både brystningen og brannmurlistene helsparklet i tykke lag. I dag flasser de ytterste malingsjiktene av med denne sparkelen. Sparkelen danner dessuten en overflate som gir et altfor glatt og ensartet uttrykk. Sparkelen bør fjernes uten at underliggende malinglag skades eller følger med. Sannsynligvis må sparkelen fjernes mekanisk med spatel eller lignende slik Riksantikvaren foreslo i 1978. Feltene som er avdekket bør få stå synlig - ikke alt men utvalgte felter. Periodefargen man velger får da males pent rundt de utvalgte feltene som skal eksponeres. Fremvisningen av disse feltene kan følges opp med informasjon som viser hele rommet i de respektive periodene og slik gjør de eksponerte prøvene mer forståelige for publikum.

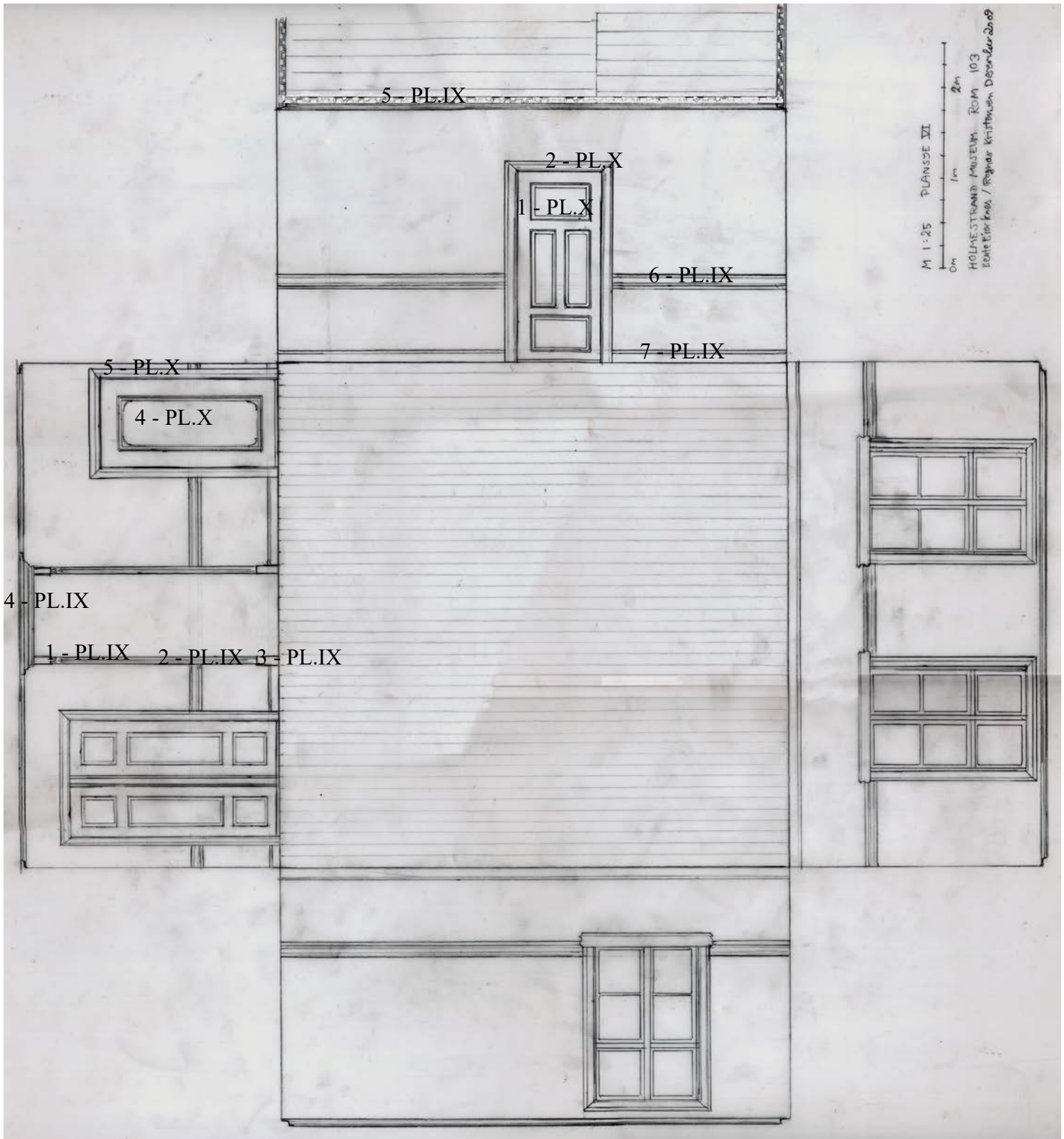
Tatt i betraktning helheten i rommet vil vi foreslå å restaurere til enten periode tre eller fire. Dvs fra en gang mellom 1860 og 1900. Skulle man ønske en tidligere og enklere periode vil vi foreslå periode en med tanke på den blågrå taklisten som vil gi rommet et mer spektakulært utseende. Dørene utgjør kanskje basis for det største argumentet mot å velge en tidlig periode. Særlig den tofløyede døren har innført en assymetri som egner seg dårligere i et empirerom. Ut over det er taklisten og brannmuren sterke interiørdetaljer som kan gi rommet adskillig mer karakter enn de får lov til i dag. En restaurering etter "boken" vil nok helle mot tiden mellom 1860 og 1900. Vi antar det er uaktuelt å avdekke en hel periode på brystningen (vi tenker da spesielt på perioden med skjellene), men regner med at det vil være aktuelt å male opp i kopi. Skal en periode med feltinndeling males opp, må det avdekkes flere mindre felt for å klarlegge hvordan feltinndelingen opprinnelig har vært.

Dørene og geriktene samt vinduer med gerikter males opp som anvist i perioden som velges. Velger man en periode forut for innføringen av et bygningselement males bygningselementet opp som tilhørende perioden.

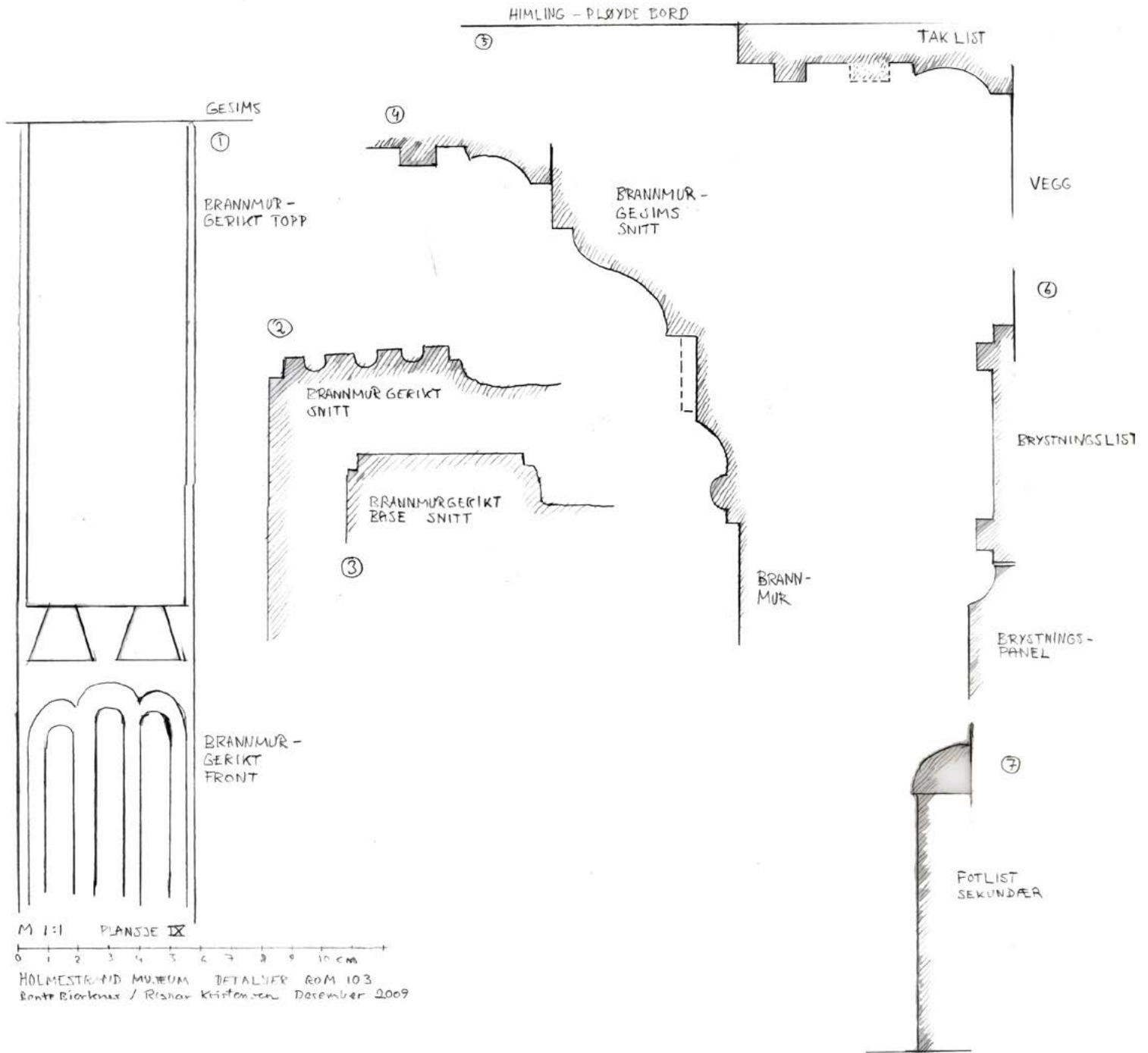
Brannmurlistene er påført tykke lag sparkel som bør fjernes uten at alle malinglag går tapt. Brannmurlistene har fine profiler og skjæringer som bør eksponeres igjen. Da bør også sprinkleranlegget legges om slik at rør ikke dekker brannmurens gesims. Stiftelsen UNI kan søkes om tilskudd for å få dette gjort på en bedre måte. Brannmurlistene males opp med linoljemaling, men brannmuren bør males med limfarge om en eldre periode velges. Når man har valgt en periode bør fargesettingen gjennomgås grundigere med tanke på å fastslå type maling som ble benyttet opprinnelig.

Gulvet er nytt og bærer derfor ikke spor etter fortiden. Her får man velge en sannsynlig overflatebehandling til den valgte perioden. Her kan man benytte f.eks Oxan gulvmaling da linolje ikke er spesielt slitesterkt.

VEGGRISS AV ROM 103 - MED HENVISNINGER TIL OPPMÅLINGER

PLANSJE IX

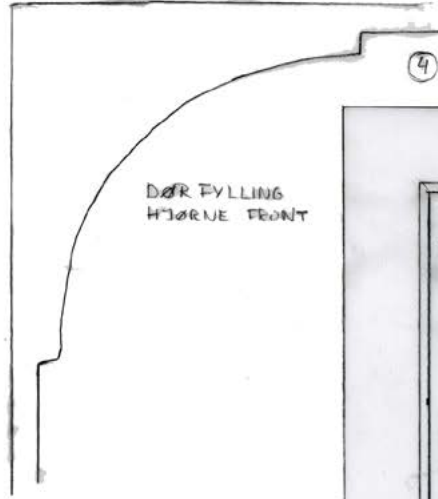
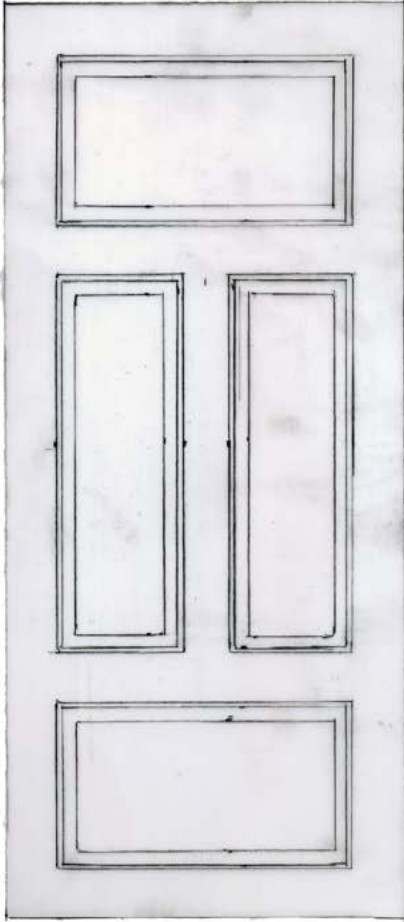

PLANSJE X

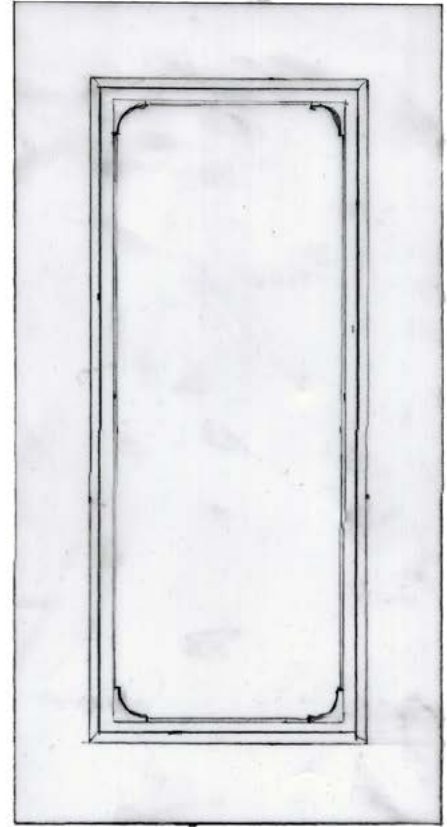
ROM 103
DØR MOT GANG (ROM 101)

ROM 103
DØR MOT KJØKKEN (ROM 105)
TOFLØYET DØR MOT HJØRNEVÆRELSE HAR LIKE PROFILER

①

④

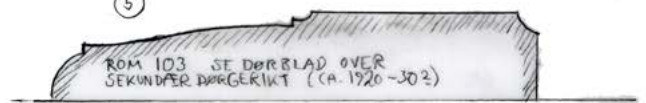

M 1:10 0 100 CM

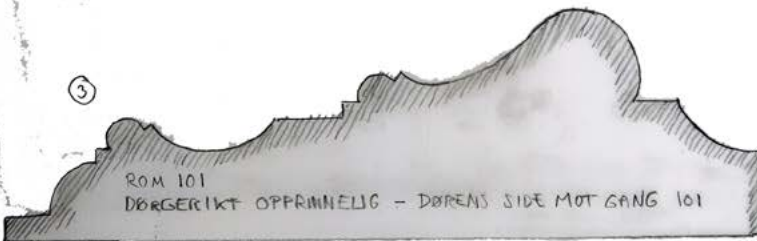
②

⑤

③

⑥

M 1:1 0cm 10cm PLANSJE X

HOLMESTRAND MUSEUM NILS KIÆRS GATE 4
DØRER OG GERIKTER

Himling: 0502-R
Taklist: 3010-B10G
Veggtrekk: 2010-Y20R
Brystning: 2005-Y
Brann.list: 1010-Y30R
Brannmur: 1010-Y30R
Dører: 2005-Y
Vindu: 3010-Y
Gulv: Trehvitt

M 1:25 PLANSE VI
0m 1m 2m
HOLMSTRANDS MUSEUM, ROM 103
Ekte Eikebækk / Regner Knutsson, Desember 2009

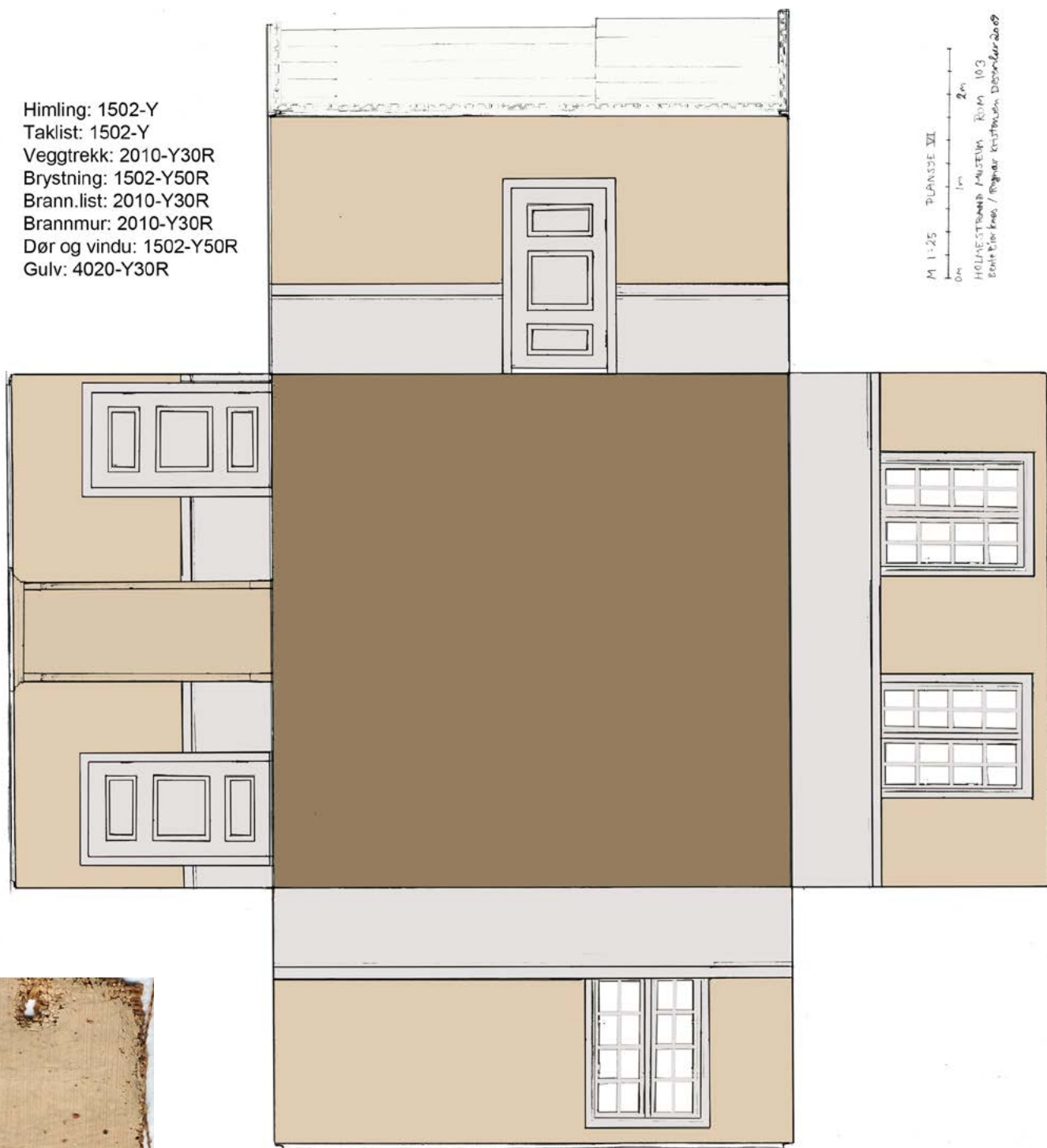
Storstuens eldste bygningshistorie viste seg å være et mysterium i den forstand at rommet ikke har noen åpenbar 1700-talls historie slik Dagligstuen har. De eldste elementene kan ikke føres lenger tilbake enn til tiden rundt 1800. Det kan forklares med at rommet har stått uinnredet lenge. Det var ikke uvanlig. Men likevel - vi stusser på det. Det kan finnes spor vi har oversett.

Fargesettingen fra begynnelsen av 1800-årene er enkel og lar seg lett gjenskape. Problemet er at ingen av dørene som står der i dag skriver seg fra den tiden. Heller ikke vinduene. Brannmuren er imidlertid spesiell og en svært fin utgave av arten som egentlig kunne dominere rommet hadde det ikke vært for et lite heldig plassert sprinklerrør.

Vi vet ikke om rommet ble innredet med samme type dører som i dagligstuen, men for fremstillingens skyld har vi forutsatt det på disse tegningene.

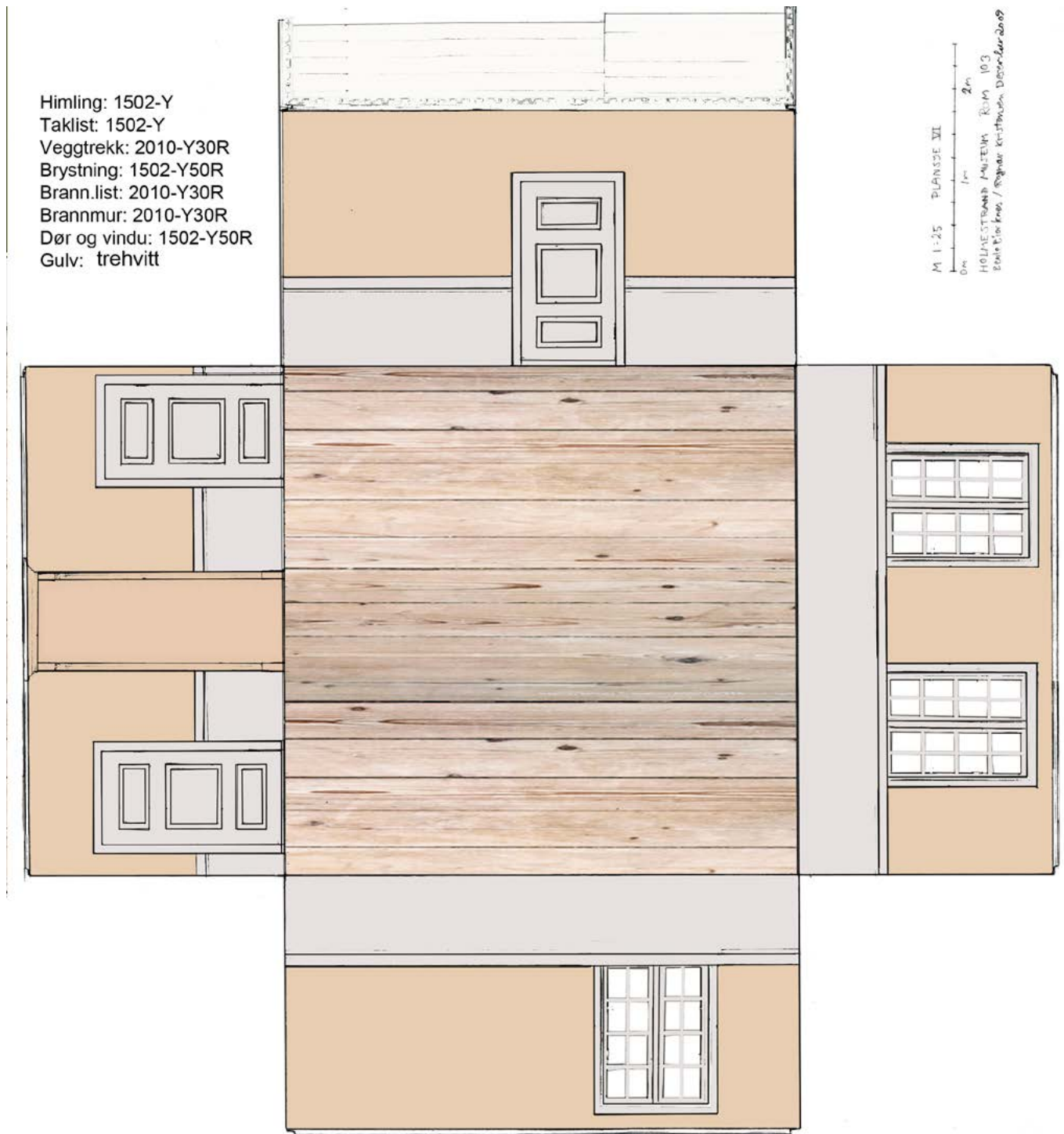
Storstuen - Periode 2 variant 1. 1820 - 1840

Himling: 1502-Y
Taklist: 1502-Y
Veggtrekk: 2010-Y30R
Brystning: 1502-Y50R
Brann.list: 2010-Y30R
Brannmur: 2010-Y30R
Dør og vindu: 1502-Y50R
Gulv: 4020-Y30R

Periode nummer to er ikke ulik periode nummer en. Brystningen er klarere grå og veggfargen er mer mett. Vi antar at dette interiøret er fra annet kvartal av 1800-årene. Det kan se ut som lerretet er malt opp etter at de nyere vinduene er kommet til (rundt de nye vindusgeriktene), men det er et uklart spor. Vi har derfor valgt å fremstille rommet med de samme vinduene som i forrige periode.

Storstuen - Periode 2 variant 2. 1820 - 1840

Dette er et alternativ med umalt gulv. Altså fremdeles periode 2. Da gulvet er skiftet ut er det vanskelig å vite hvor langt tilbake i tid gulvet er blitt malt og med hvilke farger. Vi må gjette.

Storstuen - Periode 3. 1860 - 80

Himling: 1000-N
Taklist: 1000-N
Veggfelt: Tapetbunn 3500-N
Lys grå og gullstrek
Brannmur: 1002-Y
Brann.list: 4010-Y10R
Brystningslist: 1005-R80B
Brystning ramme: 3502-R
Brystning strek: 5020-R90B
Brystning fylling: 2005-R80B
Dør og vindu: 1005-R80B
Gulv: 5010-Y10R

M 1:25 TILPASSE VII
0m 1m 2m
HOLSTENNERS MUSEUM ROM 103
Bent Bjørns / Regner Kristensen Desember 2009

Vi går ut fra at perioden gjengitt over, ble etablert i 1860-årene. Døren mot gangen og den tofløyede døren kom til i denne perioden. Brystningen er skjøtt på fordi gangdøren er smalere enn den eldre døren som sto på samme sted. Denne periodens brystningsmaling finnes på skjøten mellom døren og opprinnelig brystning. Tapetet har en grå bakgrunn og mønster i gull. Det kan se ut som det har vært striper med lyse bladformer.

Storstuen - Periode 4. 1880-1900

Himling: Hvit
 Taklist: Hvit
 Vegg: Tapet bunn 2030-Y20R
 Brystningslist:
 8010-Y10R med bronsering
 Brystning ramme: 5010-Y20R
 Brystning strek: 7020-Y
 Brystning strek/skjell: 1020-Y
 Brystning hulkiil: 7020-Y
 Brann.list: 4010-G10Y
 Brannmur bunn: 2502-Y
 Brannmur marmor: 6005-G80Y
 Dør: 1010-Y
 Vindu: 0502-Y
 Gulv: 6010-G50Y

M 1:25 PLANSE III
 0m 1m 2m
 HOLLANDS MUSEUM ROM 103
 Eline Kroknes / Regner Kristensen, Desember 2009

Rundt 1880 ble brystningen malt i varmere farger og dekorert med streker og små barokkinspirerte skjell i hjørnene. Tapetet finnes bare i fragmenter som vist på bildet til venstre. Bunnen er beige og bakgrunns mønsteret består av små amøbelignende former i svart strek og lilla striper. Ikke ulikt samme periodes tapet i Dagligstuen. Vi vet ikke om tapetet også har hatt motiver eller stiliserte former av noe mer størrelse. Vi vil tro at himlingen i denne perioden fikk oppstiftet papp som underlag for takmalingen

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103	Element: himling under hvitmalte plater	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	0502-R	
2	1502-Y	varmere
3	1000-N	
4	hvit	
5	hvit	svært skitten/sotete

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103	Element: himling taklist/bord	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	3010-B30G	
2	Hvit	
3	Hvit	Møkkete!

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: brystningslist
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	som brystning nr 1	
2	“ 2	
3	1502-B	litt gråere og mørkere
4	8010-Y10R	med bronsering
5	som brystning (blå)	
6	“ (brun)	
7	sparkel	
8	som den mørke på døren	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Dato: Des. 2009
Element: brystning		
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2005-Y/2005-G80Y	
2	1502-Y50R	litt melert lysere under
3	3502-R	ramtre
3	5020-R90B strek	dypere, gråere
3	2005-R80B fylling	lysere
4	5010-Y30R ramtre gråere hulkil S7020-Y gråere	
4	7020-Y tykk strek, 1020-Tynn strek med skjell	
4	3010-Y20R fylling	
5	6020-B10G/6020-B30G	
6	3010-Y20R	
7	5020-Y10R	rødere
8	sparkel	
9	5005-Y50R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: fotlist, topp
Dato: Des. 2009		
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	som nr 5 på brystning 6020-B10G/6020-B30G	
2	som nr 6/7 på døren	
3	6500-N	
4	7010-G70Y	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: brannmur
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1010-Y30R	
2	2020-Y30R	
3	1002-Y	
4	0505-Y20R	
5	2502-Y + 6005-G80Y	marmorering?
6	0500-N	
7	1005-Y20R	
8	1005-Y30R	
9	3005-Y30R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: venstre gerikt, brannmur
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	?	
2	1005-Y50R	
3	1005-Y30R	
4	2020-Y30R??	
5	4010-Y10R	
6	4010-G10Y	
7	7020-B	
8	4010-Y30R	
9	4005-Y50R	brunere
10	1002-Y	
11	5005-Y50R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: dør mot gang, ramtre + gerikt
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1002-Y	
2	1502-Y	
3	1500-N	som over?
4	1010-Y	
5	0505-Y10R	
6	1020-Y20R	
7	“	
8	2005-Y30R	
9	3005-Y30R	
10	5005-Y50R	litt brunere

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: fylling, dør mot gang
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1002-Y	
2	1502-Y	
3	1500-N	
4	1010-Y	
5	0505-Y10R	
6	1020-Y20R	
7	1020-Y20R	kraftigere - som over?
8	2005-Y30R	
9	3005-Y30R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: ramtre, dør mot kjøkken
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	6020-B50G	
2	2005-Y20R	
3	0502-Y	
4	0510-Y40R	ådring?
5	3030-Y20R	“
6	2005-Y30R	
7	3005-Y30R	
8	5005-Y50R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: frise, dør mot kjøkken
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	5010-G50Y	
2	4020-G	lysere
3	4020-G30Y	blåere
4	3005-Y30R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103	Element: gerikt, dør mot kjøkken	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	0505-Y20R	
2	1020-Y20R	
3	“	
4	5005-Y50R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: vindussmyg
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1005-R90B	
2	1005-R80B	
3	1005-Y	
4	0502-Y	
5	1010-Y40R	
6	1010-Y30R	
7	2010-Y30R	
8	hvit	
9	“	

Ca. 1880

ca. 1920

En eldre større gang i annen etasje er antagelig i siste del av 1800-årene avdelt i gang og mindre entre. En nyere skillevegg mot leilighet utgjør en av veggene i entreen. Rommet har ellers perlestaffpanel fra ca. 1880, dør med gerikter og fotlist samt gulv fra ca. 1880, vindu med gerikter fra ca. 1850. Den sekundære himlingen som hørte til 1880-tallsperioden er fjernet slik at bjelkehimlingen er synlig. Det er derfor ingen spor av periodens himling.

Vi foreslår at rommet males opp i fargene fra ca. 1880:

Himling: Hvit

Vegger: Lys grønn - 3020-G90Y

Dør med gerikter - 5030-R20B

Vindu: lys beige/grønn - 2005-G80Y

Gulv: Mørk brun

Fotlist: Som gulv.

Døren mangler et syrebehandlet mønstret glass. Lignende glass kan kjøpes gjennom Molo A/S på Bærums verk. Mønsteret "Kattelabb" finnes her: <http://www.moloas.com/images/glass/002.jpg> og molos adresse er: <http://www.moloas.com/> Dette glasset ligner, men er forutsettes helt identisk glass må det arbeides mer med saken.

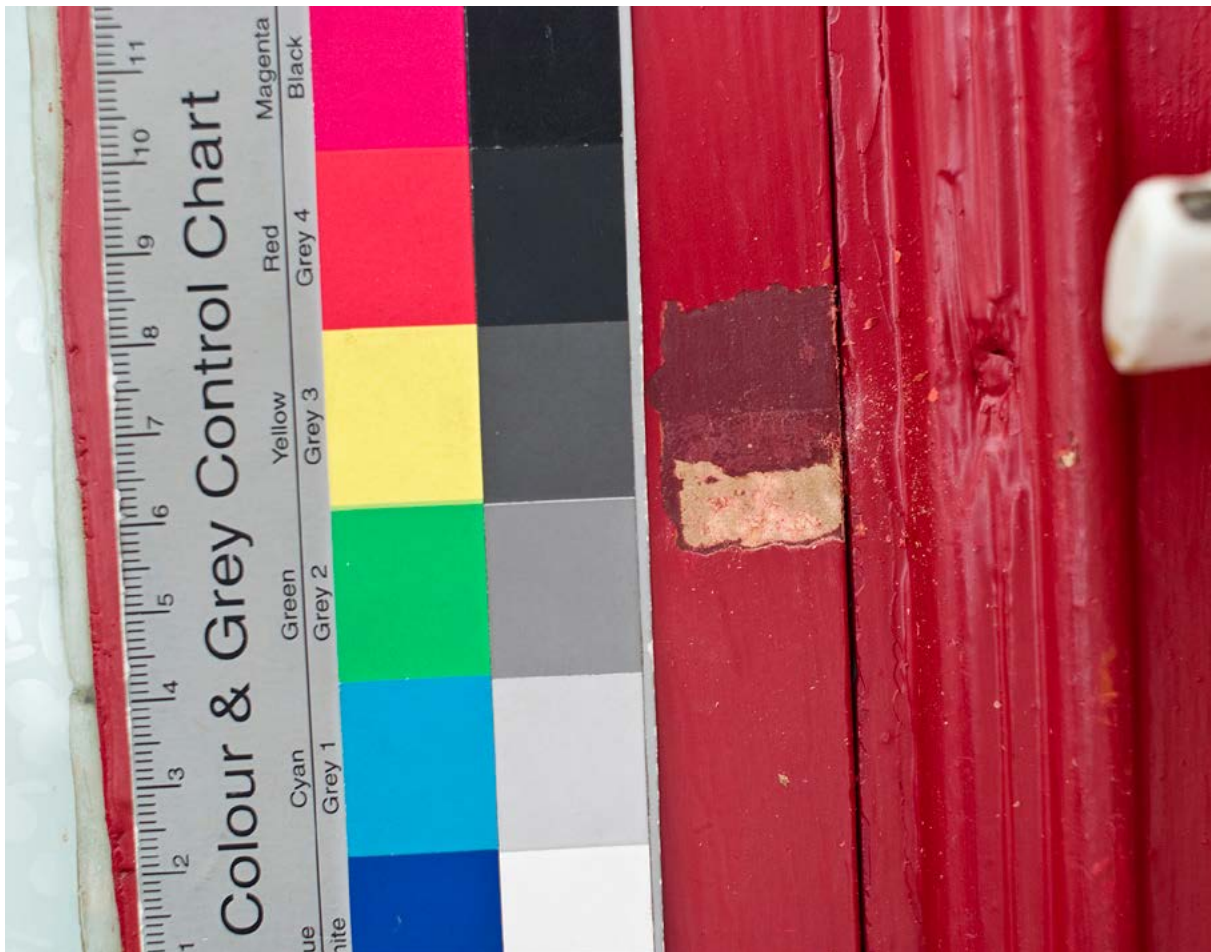
Til høyre:

Glass fra Holm-
estrand museum.

Under: Standard-
mønster "Kattelabb"

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Gang 2. etg	Element: dør	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	3020-G90Y	
2	5030-R20B	
3	6030-R	
4	2570-R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Gang 2.etg.	Element: vegg	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2010-Y20R	
2	3020-G90Y	gråere
3	1005-G80Y	
4	1020-R	gråere

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Gang 2. etg.	Element: gerikt, vindu	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
	flere lag ikke undersøkt	
1	1005-G80Y	
2	2005-G80Y	
3	1005-Y10R	
4	1005-Y20R	
5	hvit	

